

Verksamhetsberättelse 2009

Innehållsförteckning

Direktörens översikt	2	Tillsyn av kreditrisker	25
Läget inom finanssektorn i Finland fortsatt stabilt	2	Tillsyn av marknadsrisker och operativa risker	25
Från finanskris till stora problem i realekonomin	2	Tillsyn av försäkringstekniska risker	26
Finanssektorns samhällsliga betydelse allt större	3	Nordiskt tillsynssamarbete.	27
Tillsynen ska vara genomgripande.	3	Förändringar i tillsynsfältet	27
Skärpt reglering och regeländringar befogade	3	Tillsyn över informationen till investerare och kunder	28
Låntagarnas ränterisk hög i bolånen.	4	IFRS-tillsyn över noterade bolag.	31
Kundskyddet måste förstärkas	4	Banktjänster.	32
Reglerna för försäljning av olika sektors investeringsprodukter harmoniseras inom EU	5	Uppförande i kundrelationer	32
Ökad oro om finländska finansmarknadens konkurrenskraft är befogad	5	Tillsyn över värdepappershandeln	33
FI:s verksamhet fick en god start	5	Misstänkta fall av missbruk och administrativa sanktioner	34
Finansinspektionen	6	Tillsyn över infrastrukturen.	34
Uppgifter	6	Tillstånd och registrering.	34
Strategi 2010–2012	8	Kundupplysning och kundklagomål	34
Ledning	9	Informationsgivning till intressegrupper	36
Finansinspektionens organisation 1.2.2010	10	Samarbetet mellan tillsynsmyndigheter i EU	36
Ledningsgruppen	12	I sikte 2010	37
Organisation.	13	Reglering	38
Personal.	13	Förändringar i regleringen på grund av finanskrisen	38
Finansiering och kostnader	13	Utvecklingen av EU:s finanstillsyn	38
Informationssystem	13	Antagna och planerade ändringar av Basel II-direktiv	41
Kommunikation	13	Förberedelser för införande av Solvens II	43
Året i korthet	14	Ändringar i andra regelverk	43
Hänt under året	16	Bilagor	46
Omvärlden	17	EU och internationella kommittéer.	46
Ekonomi i djup recession.	17	Framtida finansiell tillsynsstruktur inom EU.	47
Utvecklingen i de finansiella företagen	19	Antal tillsynsobjekt och andra avgiftsskyldiga	48
Bankernas resultat försämrades medan placeringarna inom försäkringsverksamheten gav god avkastning	19	Tillsyns- och åtgärdsavgifter 2009.	49
Verksamheten 2009	24	Förkortningar	50
Analys och inspektioner	24	EU-direktiv och direktivförslag i verksamhetsberättelsen	50
		Nordiska tillsynsmyndigheter	51

Verksamhetsberättelsen baseras på uppgifter som fanns tillgängliga 17.2.2010. När årtal inte explicit nämns avses verksamhetsåret 2009.

Trots den globala finanskrisen är läget i banksektorn i Finland stabilt. Krisen speglades främst i en försvagad interbankmarknad och företagsfinansiering. Läget förbättrades dock under året men omvärlden är fortfarande svår.

Krisen lyfte fram brister i den finansiella tillsynen och regleringen. En global översyn av tillsynen och regleringen av finansmarknaderna blev därför nödvändig. Målet är att undvika en motsvarande kris i framtiden. Välmotiverade förslag har gjorts till tillsynsstrukturer inom EU.

Finanskrisen lyfte också fram problem i marknadsföringen och försäljningen av investeringsprodukter och -tjänster. De finansiella företagen har inte alltid visat oklanderligt uppförande och Finansinspektionen (FI) har krävt korrigerande åtgärder.

Också finanstillsynen i Finland behöver utvecklas och förbättras. Tillsynen ska fortsättningsvis inriktas särskilt på marknadsföringen av investeringsprodukter och -tjänster. FI ska vara effektiv och högklassig och reagera snabbt. Erfarenheterna av det första verksamhetsåret för den sammanslagna finanstillsynen – FI – visar att målet kan nås.

Den finansiella tillsynen kan blicka tillbaka på ett år av reformer. Både globalt och inom EU inleddes en kraftfull översyn av tillsynen och regleringen av finansmarknaderna för att en finanskris av upplevda mått ska kunna undvikas i framtiden. Året var också det första verksamhetsåret för nya FI.

Läget inom finanssektorn i Finland fortsatt stabilt

Att döma av de stresstester som genomfördes i samarbete med företag under tillsyn och Finlands Bank under förhösten klarar den finländska finanssektorn till och med en mycket utdragen konjunkturedgång. De direkta effekterna av finanskrisen på banksektorn i Finland har varit små. Banksektorn är fortsatt kapitalstark och lönsam och likviditetstilläget i bankerna har normaliserats. Till skillnad från många andra EU-länder behövde Finland inte ta till statliga kapitalinvesteringar eller garantier för att förbättra bankernas kapitältäckning eller likviditet. Insättarna förlorade inte sitt insatta kapital under krisen och inte heller nationaliserades några aktieinnehav i finanssektorn. Såväl insättare, investerare och kunder har tjänat på att finanssektorn varit fortsatt sund.

I försäkringssektorn speglades den globala krisen i sjunkande värden på placeringarna. I krisens akuta fas i

Finland blev ägarna tvungna att rekapitalisera enstaka livförsäkringsbolag, och solvensreglerna för arbetspensionsanstalter ändrades genom temporär lagstiftning. I takt med att investeringsmarknaderna återhämtade sig under året förbättrades också läget i försäkringssektorn.

I den nuvarande ekonomiska omvärlden riktas trycket framför allt mot lönsamheten i den grundläggande bankverksamheten. Både kreditförluster och lågt räntenetto försämrar lönsamheten. Resultatutvecklingen beror i hög grad på hur långvarig recessionen blir och hur räntorna utvecklas.

Under den senaste tiden har konkurrensen skärpts framför allt på inlånings- och bolånemarknaderna. Man får hoppas att konkurrensen inte leder till osund utveckling inom prissättning, risktagande eller kundrelationer.

Från finanskris till stora problem i realekonomin

Den akuta finanskrisen fick hösten 2008 svåra realekonomiska konsekvenser och drev många länder in i en djup recession under våren. Mot slutet av året kom de första positiva nyheterna om konjunkturutvecklingen. Men tillväxtutsikterna i euroområdet för 2010 är mycket dämpade. Ett ytterligare problem är hur de skuldsatta länderna ska kunna stödja den ekonomiska tillväxten.

Den finansiella omvärlden är fortfarande svår och utsikterna omges av stor osäkerhet.

Centralbankerna och regeringarna har stött den finansiella sektorn i Europa genom många olika åtgärder och det har hindrat finansmarknaderna från att kollapsa. Den stora frågan är nu när stödåtgärderna kan avvecklas. En alltför tidig avveckling kan på nytt försvaga den sköra ekonomin och bryta ned det internationella förtroendet för banksektorn, medan en alltför sen avveckling kan blåsa upp inflationen och en ny finansbubbla.

Snabbt ökad statlig skuldsättning har skapat oro på finansmarknaderna, och i skrivande stund ser läget inte ut att förbättras. Finanssektorn i Finland står på en stabil grund men de globala problemen kan spridas på ett sätt som också får konsekvenser för finländska aktörer.

Finanssektorns samhällseliga betydelse allt större

Den finansiella sektorn har ökat relativt sett i betydelse nästan i alla industriländer under de senaste åren. Men snabb tillväxt är alltid också förenad med allt större risker: bank- och finanskriser har sedan 1970-talet uppstått i en allt tätare takt och kostnaderna för kriserna har varit höga. Enligt Internationella valutafondens senaste bedömning kommer den nuvarande finanskrisen att kosta banker och andra finansiella företag ca 2,8 tusen miljarder dollar i kumulativa förluster 2007–2010.

Att banker eller försäkringsbolag räddas med offentliga medel kan leda till ett lättsinnigt risktagande, som kan bli fröet till en ny kris i framtiden. Framöver måste man allt bättre kunna identifiera tidiga tecken på en gryende kris, förebygga konsekvenserna och se till att de finansiella företagen har effektiva riskhanteringsincitament. Också riskerna med en alltför snabb tillväxt måste dämpas. Det sker bäst genom effektiv internkontroll och tillräckligt rigorös stabilitetstillsyn.

Tillsynen ska vara genomgripande

En lärdom av finanskrisen är att säkerställa en tillsyn som omfattar alla viktiga verksamheter. Tillsynen brast i det att centralbankerna och finansstillsynsmyndigheterna i flera länder inte samordnade sin verksamhet i tillräcklig grad. Dialogen mellan mikro- och makrotillsynen var obefintlig, och makrotillsynsmyndigheterna hade inte tillgång till den information om enskilda instituts riskpositioner som makrotillsynsmyndigheterna satt inne med. En av de viktigaste reformerna är därför inrättandet av Europeiska systemriskrådet. Inte bara centralbankerna utan också tillsynsmyndigheterna ska delta i rådets arbete.

Systemriskrådet ska ansvara för makrotillsynen över EU:s finansiella system i syfte att förhindra och minska

systemriskerna. Rådet ska analysera den finansiella stabiliteten och hoten mot den, varna för riskerna och vid behov ge medlemsländerna, tillsynsmyndigheterna eller kommissionen policyrekommendationer för korrigerande åtgärder. Förväntningarna på systemriskrådet är stora. FI stöder för sin del rådets arbete.

EU:s tillsynssystem utvecklas också genom att bank-, försäkrings- och värdepapperstillsynskommittéerna omvandlas till EU-myndigheter och därigenom ökar i betydelse. Målet är en alltmer harmoniserad reglering och tillsyn i EU. Tiden utvisar hur man lyckas i dessa strävanden. Den valda modellen är i varje fall administrativt mycket tungrodd.

Utvecklingen av EU:s tillsynssystem går i rätt riktning eftersom den bidrar till ett effektivare samarbete mellan tillsynsmyndigheterna. Men den löser inte de grundläggande frågorna i tillsynen av stora gränsöverskridande finanskonglomerat och krishantering. Det nuvarande decentraliserade systemets problem med sina potentiella intressekonflikter kvarstår. Finanskrisen bevisade igen att krissituationer ofta löses från nationella utgångspunkter utan tillräcklig hänsyn till konsekvenserna i andra länder. Därför skulle det behövas en EU-tillsynsmyndighet som fokuserade på tillsynen av stora överstatliga finanskonglomerat. En centraliserad tillsyn skulle framför allt ligga i sådana medlemsländers intresse där utländska banker eller filialer har en stor marknadsandel.

Till följd av finanskrisen har många länder utvidgat tillsynen och ökat befogenheterna för tillsynsmyndigheterna. Befogenheterna bör utvecklas i en sådan riktning att tillsynsmyndigheterna bättre än tidigare kan ingripa i alltför stort risktagande. Problemen med hemlandstillsynen har inte lösts på ett tillfredsställande sätt i EU-lagstiftningen. Världslandsmyndigheten bör få klara befogenheter att ingripa i filialernas verksamhet för att upprätthålla stabiliteten på finansmarknaden.

I Finland stärks tillsynen över finansmarknaden av att FI är knuten till Finlands Bank. Det möjliggör ett nära samarbete mellan centralbanken och tillsynsmyndigheten. FI kan utnyttja Finlands Banks forskning och ekonomiska analyser medan centralbanken i sin stabilitetsanalys kan dra nytta av samarbetet med tillsynsmyndigheten.

Skärpt reglering och regeländringar befogade

De föreslagna ändringarna av internationella regelverk innehåller ökade kapitalkrav på bankerna bland annat för uppbyggnad av särskilda konjunkturbuffertar. Också kraven på likviditetsriskhantering skärps. För att återställa förtroendet har det också bedömts ändamålsenligt att ställa kreditvärderingsinstitut och hedgefonder under tillsyn. Riskhanteringskraven för hela finansbranschen skärps och frestelsen för överdrivet risktagande minskas

bland annat genom regler om ersättningspolicy. Dessa är alla ändringar i rätt riktning.

De konjunkturförstärkande effekterna av regelverken blev tydliga under den nuvarande krisen. Kapitaltäckningsreglerna kommer sannolikt i fortsättningen att innehålla krav på bankerna att bygga upp konjunkturbuffertar, dvs. bankerna måste under goda tider samla på sig eget kapital utöver minimikapitalkraven. Under dåliga tider kan sådant kapital sedan upplösas och därigenom bidra till att upprätthålla utlåningskapaciteten i banksystemet.

Förslagen till ändring av kapitaltäckningsreglerna ingår också ändrade regler om avsättningar för kreditförluster så att bankerna bättre än förut ska kunna gardera sig. Också i redovisningsreglerna införs sannolikt en nedskrivningsmodell för förväntade förluster. Ändringarna är välkomna. Ett steg bakåt är det om ett enkelt icke riskbaserat soliditetskrav införs som kapitaltäckningsmått. Den praktiska tillämpningen och effekterna av de nya reglerna på finansbranschen undersöks för närvarande genom kvantitativa konsekvensanalyser.

Solvens II-direktivet, som antogs 2009 av EU, innehåller helt nya bestämmelser om solvensberäkningen i liv- och skadeförsäkringsbolagen. Mycket välkomna är målsättningarna om bättre riskhantering och mer riskbaserade kapitalkrav. Detaljerade krav på solvensberäkningen kommer att ingå i de kompletterande regelverk till direktivet som är under beredning i kommissionen med utgångspunkt i de underlag som tagits fram av Europeiska försäkringstillsynskommittén CEIOPS. De utgår från kravet i direktivet att skyddet för försäkringstagare ska ligga på en nivå där sannolikheten för att försäkringsbolaget ska falla är högst 0,5 %. Finanskrisen visade att alla faktorer som påverkar fluktuationerna i tillgångsvärden inte fångades upp i de tidigare testanalyserna. Denna skydds nivå ser nu ut att leda till högre solvenskrav än beräknat. Ändamålsenligheten av så höga krav bör undersökas efter konsekvensanalyserna 2010.

Precis som i banklagstiftningen borde den arbetsgrupp som ska utreda behovet av ändrade solvensregler för arbetspensionssystemet i Finland leta efter nya metoder utöver redan befintliga för att minska de konjunkturförstärkande inslaget i reglerna. Samtidigt bör kapitalkraven alltmer riskbaseras och en god risk- och solvenshantering i arbetspensionsanstalterna främjas. I det arbetet kan de centrala elementen i Solvens II-direktivet med fördel tillämpas.

När det gäller insättningsgarantin är det viktigt att en enhetlig praxis införs i Europa. Skyddet bör å ena sidan vara tillräckligt högt för insättarna men får å andra sidan inte fresta bankerna till någon osund prissättning av inlåningen.

Låntagarnas ränterisk hög i bolånen

Bolåneräntorna i Finland är låga och räntemarginalerna på bolån har under de senaste åren varit mycket små i jämförelse med andra EU-länder. I det sammanhanget har bankerna under de gångna åren konkurrerat friskt med priser. Men under första halvåret steg marginalerna snabbt från året innan. Den senaste statistiken visar att marginalerna på nya bolån åter minskat efter att i somras ha legat på ca 1 procentenhet.

Bankerna väntas inte lida några större kreditförluster på bolånen. Som helhet har hushållens amorterings- och räntebetalningsförmåga varit rätt god även om betalningsanmärkningarna har ökat. I förhållande till inkomsterna ökade hushållens skuldsättning inte nämnvärt under 2009. Allt fler hushåll kan dock få räkna med problem med överskuldsättning, om arbetslösheten förvärras och räntorna stiger från den nuvarande mycket låga nivån.

Oroande är hushållens bristande beredskap för räntehöjningar. Ränterisken bedöms inte på tillräckligt lång sikt.

Kundskyddet måste förstärkas

Under finanskrisen inriktades tillsynen på bevakning och analys av den finansiella ställningen i företagen under tillsyn. Att upprätthålla finanssektorns funktionsförmåga hade högsta prioritet. Men finanskrisen blottade också problem i företagens uppförande. I efterhand kan man tycka att FI kunde ha reagerat ännu kraftfullare på dessa problem än den gjorde.

Tjänsteleverantörerna ska vid försäljningen ge kunderna riktig och tillräcklig information om investeringsprodukternas egenskaper och risker. Krisen lyfte fram fall där kunden ansåg att tjänsteleverantören inte hade redogjort för riskerna i tillräcklig grad, lämnat vilseledande information om riskerna eller bagatelliserat riskerna. Lagstiftningen och FI:s regelverk är entydiga på denna punkt: riskerna ska klargöras för icke-professionella investerare och komplexa produkters lämplighet för kunden ska bedömas. Att ge kunden en felaktig bild av produkten vid rådgivningen för att öka försäljningen är inte acceptabelt.

Under de två senaste åren har FI och förra Finansinspektionen i stor skala undersökt hur informationsskyldigheten uppfylls i fråga om olika produkter, främst korträntefonder och strukturerade lån, samt granskat lämplighetsprövningen av produkter och fondandelsvärdeberäkningen. Utifrån resultaten av undersökningen har FI krävt de inspekterade företagen på korrigerande åtgärder. Åtgärderna har noga följts upp.

Vid FI har kundskyddsfrågor hög prioritet. Tillsynen inriktas bland annat på att inspektera att processerna för

utveckling och försäljning av spar- och investeringsprodukter fungerar på ett tillfredsställande sätt. Hur viktigt kundskyddet är speglas också i FI:s organisation: separata byråer har inrättats för kundskydd och för sparprodukter och -tjänster. FI utvecklar egna arbetssätt för att i tid kunna ingripa vid missförhållanden.

Reglerna för försäljning av olika sektors investeringsprodukter harmoniseras inom EU

Europeiska kommissionen ser det viktigt att den information som hushållskunderna får om olika spar- och investeringsprodukter och försäljningen och marknadsföringen av produkterna är så enhetligt reglerade som möjligt oavsett om den gäller värdepapper, bankinlåning eller försäkringar. I vår deltar jag som ordförande i en arbetsgrupp som EU:s finanstillsynsmyndigheter tillsatt för att nå en samsyn i frågan mellan försäkrings-, bank- och värdepapperstillsynsmyndigheterna.

Ökad oro om finländska finansmarknadens konkurrenskraft är befogad

För en sund utveckling av Finlands ekonomi är det viktigt att finansmarknadens konkurrenskraft upprätthålls. Både hushåll och företag tjänar på att mångsidiga och högklassiga finansiella tjänster finns att tillgå i Finland till konkurrenskraftiga priser. Börsstiftelsen har låtit undersöka utvecklingsbehovet på kapitalmarknaden och även finansministeriet har tillsatt en utredare att reflektera över detta. Det är viktigt att såväl den privata som den offentliga sektorn aktivt engagerar sig i detta projekt.

På värdepappersmarknaden har aktiehandeln snabbats upp och transaktionskostnaderna sjunkit. De är goda trender. För börsverksamheten är det ändå viktigt att marknadsplatsregleringen i MiFID omprövas. Frågan bör ställas om verksamhetsvillkoren för att driva marknadsplatser är tillräckligt likvärdiga för olika marknadsplatsoperatörer och om skyldigheterna enligt direktivet är likvärdigt fördelade mellan operatörerna. Analysen bör också täcka de krav som en spridd handel ställer på tillsynen och hur kraven ska uppfyllas.

FI:s verksamhet fick en god start

I början av augusti blev organisationen för FI klar. I arbetet med att ta fram en ny organisationsmodell låg tonvikten på modeller som enklast ger synergifördelar och möjliggör tillsyn av likartade risker med gemensamma resurser.

Försäkrings-, bank- och värdepapperstillsynen ville man inte organisera i egna avdelningar för att undvika

splittring av verksamheten. För att underlätta inläringen av nya kunskaper och arbetssätt föll valet på en s.k. funktionell modell där tillsynen delades upp på funktioner och inte efter sektorer.

Erfarenheterna hittills visar att modellen fungerar. Men finslipningen av gemensamma arbetssätt och processer tar sin tid och synergifördelarna i form av lägre verksamhetskostnader kan skönjas först på längre sikt. FI:s första verksamhetsår fick en god start och trots de stora omställningarna fortsatte den operativa verksamheten utan störningar.

Strategin för FI täcker treårsperioden 2010–2012. Strategin fokuseras på att främja en riskbaserad tillsyn, kund- och investerarskyddet och ett effektivt internationellt samarbete. FI och dess föregångare har varit mycket aktiva i arbetet med att utveckla tillsynssamarbetet inom EU och Norden. Även om samarbetet har utvecklats i en mycket god riktning återstår ännu att säkerställa en tillräckligt genomgripande och kostnadseffektiv tillsyn.

En medarbetarundersökning visade att arbetsklimatet på FI är nöjaktigt. Undersökningen omfattade hela personalen och gjordes strax efter nyorganisationen – vid en tidpunkt då många frågor om de anställdas uppgifter, ansvar och mål fortfarande var öppna. FI har med raska steg närmat sig sin vision att vara en dynamisk och ansedd tillsynsmyndighet. Strategin lyfter också fram vikten av en gemensam verksamhetskultur. Det innebär i praktiken högklassiga och effektiva arbetssätt för att nå målen och skapa ett positivt och produktivt arbetsklimat.

Jag vill tacka alla medarbetare för starkt engagemang och tålamod i uppbyggnaden av nya FI och för alla värdefulla insatser under dess första verksamhetsår.

Helsingfors den 17 februari 2010

Anneli Tuominen

Finansinspektionen (FI) inledde sin verksamhet den 1 januari 2009. Nya FI tog då över de flesta uppgifterna från de tidigare tillsynsmyndigheterna Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen. Administrativt är FI knuten till Finlands Bank men fattar sina beslut självständigt.

Syftet med FI:s verksamhet är att kreditinstituten, försäkrings- och pensionsanstalterna och andra företag under tillsyn bedriver en stabil verksamhet som är en förutsättning för finansmarknadens stabilitet. Vidare ska de försäkrade förmånerna tryggas och det allmänna förtroendet för finansmarknadens funktionssätt upprätthållas. Antalet företag under tillsyn och andra avgiftsskyldiga var 1 111 vid slutet av året.

Uppgifter

FI ska utöva tillsyn över finansmarknadsaktörernas verksamhet enligt vad som föreskrivs i lagen. Vidare ska FI främja god praxis på finansmarknaden och allmänhetens kunskaper om finansmarknaden. Dessa mål och uppgifter har skrivits in i lagen om Finansinspektionen.

Utdrag ur lagen om Finansinspektionen (3 § Uppgifter):

1. bevilja finansmarknadsaktörer verksamhetstillstånd, registrera finansmarknadsaktörer och fastställa stadgarna för deras verksamhet,
2. övervaka att finansmarknadsaktörerna iakttar de på dem tillämpliga bestämmelserna om finansmarknaden och med stöd av dem utfärdade föreskrifter, villkoren i sina verksamhetstillstånd och stadgarna som gäller deras verksamhet,
3. övervaka emissionen av och handeln med finansiella instrument samt iakttagandet av bestämmelserna och föreskrifterna om clearing- och förvaringsverksamhet,
4. övervaka iakttagandet av de internationella redovisningsstandarderna enligt vad som föreskrivs nedan,
5. övervaka att finansmarknadsaktörerna iakttar på dem tillämpliga bestämmelser och föreskrifter om förhindrande och utredning av penningtvätt och av finansiering av terrorism,
6. meddela behövliga föreskrifter om tillämpningen av denna lag enligt vad som särskilt föreskrivs i lagen,
7. leda och övervaka sparbanksinspektionens verksamhet,
8. utföra sina övriga lagstadgade uppgifter.

Dessutom ska FI

1. följa och analysera utvecklingen på finansmarknaden och av finansmarknadsaktörernas verksamhetsmiljö och allmänna verksamhetsförutsättningar i övrigt,
2. ta initiativ till utveckling av lagstiftningen om finansmarknaden och till andra behövliga åtgärder och delta i beredningen av lagstiftning,
3. följa och analysera tillgången på och prissättningen av bankernas bastjänster,
4. främja tillförlitligheten i de finansmarknadsaktörers styr- och övervakningssystem vars ekonomiska ställning FI övervakar,
5. samla och regelbundet på ett jämförbart sätt publicera uppgifter om finansmarknadsaktörernas ekonomiska ställning samt över huvud taget främja tillgången på informationsmaterial om finansiella tjänster och finansmarknadens funktionssätt,
6. delta i det nationella samarbetet mellan myndigheter,
7. delta i Europeiska banktillsynskommitténs, Europeiska värdepapperstillsynskommitténs och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionskommitténs arbete i syfte att utveckla tillsynssystemet och främja stabiliteten i finansmarknadsaktörernas verksamhet inom Europeiska unionen samt delta i annat internationellt myndighetssamarbete,
8. delta i arbetet med att förebygga lagstridigt utnyttjande av det finansiella systemet,
9. i samarbete med högskoleväsendet främja den vetenskapliga forskningen och utbildningen inom den finansiella sektorn.

Företag under tillsyn (finansiella företag)

- kreditinstitut
- skade-, liv- och återförsäkringsbolag
- arbetspensionsförsäkringsbolag
- pensionsstiftelser
- pensions-, sjuk- och övriga försäkringskassor
- försäkringsföreningar
- arbetslöshetskassor
- försäkringsförmedlare
- övriga aktörer i försäkringsbranschen
- värdepappersföretag
- fondbolag
- insättningsgarantifonden
- ersättningsfonden för investerare
- värdepapperscentralen
- börsen

FI övervakar också

- de noterade bolagens informationsskyldighet och IFRS-redovisning
- handeln med värdepapper
- flaggningsreglerna för aktieinnehav
- erbjudanden och offentliga uppköpserbjudanden av värdepapper

Strategi 2010–2012

Mission

Vi främjar den finansiella stabiliteten, förtroendet för finansmarknaden och kund- och investerarskyddet.

Vi övervakar

- finansmarknadsaktörernas riskhantering och verksamhetsförutsättningar
- uppförandet i kundrelationer och på marknaden och
- investerar- och kundinformationens kvalitet.

Strategiska riktlinjer

Främja en riskbaserad tillsyn

- Med ledning av aktuella analyser inriktar vi vår verksamhet på tillsynen av de största riskerna, de mest riskexponerade aktörerna och de mest riskfyllda verksamheterna.
- Vi utvecklar vår analys av riskerna på finansmarknaden och vår krishanteringsberedskap.
- Vi informerar allmänheten regelbundet om fokusområdena för och observationerna från vår tillsyn.

Bidra till ett effektivare internationellt tillsyns- och regleringssamarbete

- Vi stöder införandet av ett nytt tillsynssystem i EU.
- Vi ökar framför allt det nordiska tillsynssamarbetet på väsentliga riskområden och arbetar för en arbetsfördelning och specialisering mellan tillsynsmyndigheterna inom ramen för internationella tillsynskollegier.
- Vi påverkar regelreformer av relevans för den finansiella stabiliteten, konkurrenskraften och kundskyddet i Finland genom insatser i beredningsarbetet i tillräckligt god tid.

Vision

Finansinspektionen är en dynamisk och ansedd tillsynsmyndighet och en byggare av en högklassig europeisk tillsynskultur.

Vår målbild är

- en sund utveckling och lika konkurrensvillkor på finansmarknaden i Finland
- en väl avpassad reglering och tillsyn
- kundernas ökade kunskaper om finansmarknaden.

Främja kund- och investerarskyddet

- Vi ökar allmänhetens kunskap om kostnaderna för och riskerna med finansiella produkter och tjänster.
- Vi ingriper aktivt och snabbt mot otillbörlig marknadspraxis.
- Vi satsar på tillsynen av produktutvecklingen och försäljningen av spar- och investeringsprodukter.

Införa en gemensam verksamhetskultur

- Vi ökar användningen av elektroniska informationshanteringsverktyg och upprätthåller en heltäckande, aktuell och tillförlitlig tillsynsdatabas.
- Vi ökar användningen av elektroniska informationshanteringsverktyg och upprätthåller en heltäckande, aktuell och tillförlitlig tillsynsdatabas.
- Vi utnyttjar synergifördelarna av en integrerad tillsyn och vårt samarbete med Finlands Bank. Vi effektiviserar och harmoniserar arbetsflöden och arbetssätt.
- Vi sörjer för ett positivt och produktivt arbetsklimat och ett gott chefsarbete.

Ledning

Bankfullmäktige

Riksdagens bankfullmäktige övervakar den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i FI:s verksamhet.

Ordförande för bankfullmäktige under verksamhetsåret var **Timo Kalli** och **Antti Kalliomäki** var vice ordförande. Övriga bankfullmäktigeledamöter var **Tanja Karpela**, **Martti Korhonen**, **Mika Lintilä**, **Pekka Ravi**, **Marja Tiura**, **Jutta Urpilainen** (**Liisa Jaakonsaari** till 9 september) och **Ben Zyskowicz**.

Direktionen

Direktionen styr verksamheten genom att ställa upp de särskilda målen för FI:s verksamhet, besluta om riktlinjerna för verksamheten och styra och övervaka måluppfyllelsen och efterlevnaden av riktlinjerna. Direktionen behandlar också FI:s årliga budget och underställer den Finlands Banks direktion för fastställelse, lämnar minst en gång om året bankfullmäktige en berättelse över målen för FI:s verksamhet och måluppfyllelsen och hör årligen representanter för finansmarknadsaktörerna. Representanterna hörs om målen för tillsynen och utfallet, om budgeten, om förändringar som väntas ske i tillsynen och deras inverkan på avgiftsinkomsterna samt om vilka åtgärder de väntade förändringarna kräver.

Direktionen har fem medlemmar och dess mandatperiod är tre år. Direktionsmedlemmarna och suppleanterna utnämns av bankfullmäktige.

Ordförande i direktionen under verksamhetsåret var Finlands Banks vice direktionsordförande **Pentti Hakkarainen** och vice ordförande var Finansministeriets understatssekreterare **Martti Hetemäki**. De övriga direktionsmedlemmarna var vicehäradshövding **Pirkko Juntti**, direktör **Antero Kiviniemi** från social- och hälsovårdsministeriet och filosofie kandidat **Paavo Pitkänen**.

Suppleant för Pentti Hakkarainen var avdelningschef **Kimmo Virolainen**, för Martti Hetemäki lagstiftningsrådet **Tuija Taos** och för Antero Kiviniemi övermatematiker **Leena Väänänen**.

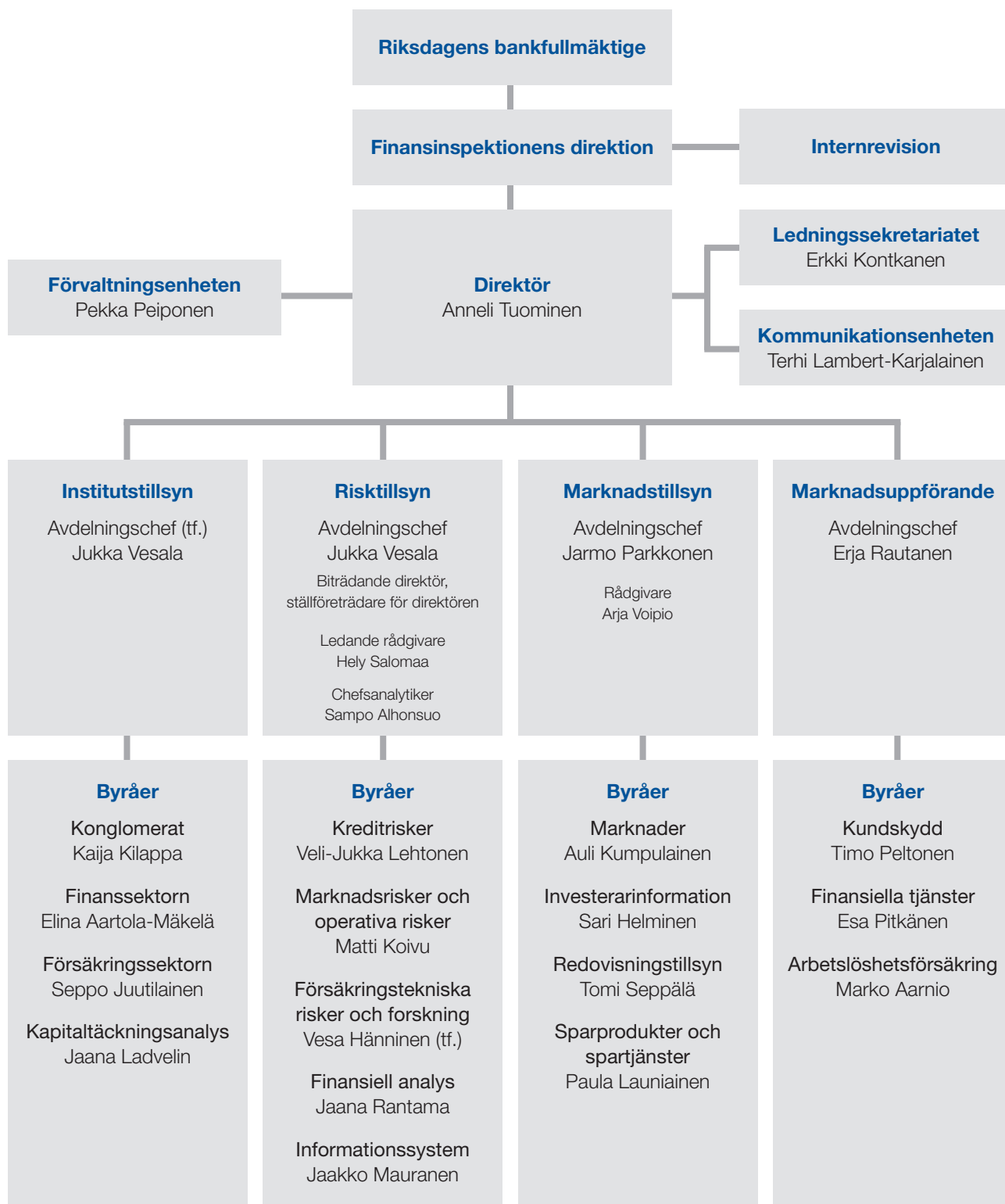
Direktionen sammanträdde 17 gånger under året.

Direktör, ledningsgrupp och avdelningar

Direktören ska leda verksamheten och fatta beslut i ärenden som inte hör till direktionen. Direktör under verksamhetsåret var **Anneli Tuominen**. Direktören bistås av en rådgivande ledningsgrupp (se sidan 12) som består av avdelningscheferna och andra tjänstemän som förordnats av direktören.

FI har fyra avdelningar: institutstillsyn, risktillsyn, marknadstillsyn och marknadsuppförandetillsyn. Avdelningarna är uppdelade i byråer. Direkt under direktören sorterar också en förvaltningsenhet, ett ledningssekreteriariet och en kommunikationsenhet.

Finansinspektionens organisation 1.2.2010

Ledningsgruppen består av direktör Anneli Tuominen, biträdande direktör Jukka Vesala, avdelningscheferna Jarmo Parkkonen och Erja Rautanen och ledande rådgivarna Erkki Kontkanen och Hely Salomaa.

Avdelningen för **institutstillsyn** svarar för helhetsbilden av de finansiella företagens verksamhet, kapitaltäckning och risker och för samordningen av klagomålshantering och tillsynsåtgärder. Samordnarna kallas instituttsansvariga. Till uppgifterna hör att ta fram en årlig bedömning av försäkrings- och finansmarknadsaktörernas kapitaltäckning i förhållande till deras verksamhet och risktagande. Avdelningen handlägger också bankernas och försäkringsbolagens tillståndsärenden i samarbete med andra avdelningar. Vidare utvärderar avdelningen aktörernas interna styrning och finansiella rapporter och lagenligheten i deras verksamhet. Avdelningen svarar för samordningen av samarbetet med nordiska tillsynskollegier.

Avdelningen för **risktillsyn** svarar för tillsynen av risker och riskhantering i de finansiella företagen. Tillsynen utförs genom inspektioner och analyser av den regelbundna rapporteringen (kreditrisk, marknadsrisk, likviditetsrisk, operativa risk och försäkringstekniska risker samt tillförlitligheten i penningtvättsbekämpningen, betalningssystemen och IT-infrastrukturen). Tillsynen syftar till att upptäcka och förebygga risker som hotar kapitaltäckningen och likviditeten. Tillsynen inriktas på att risktagandet inte överstiger riskhanteringsförmågan, att riskhanteringen och internkontrollen är adekvat och att kapital- och likviditetshanteringen i de finansiella företagen är god. Avdelningen svarar också för analys och publikation av de finansiella företagens och finanssektorns finansiella ställning och risker, undersökningar och utvecklingen av FI:s datasystem. Vidare svarar avdelningen för utvecklingen av bästa praxis för EU:s tillsynsmyndigheter och för samordningen av inspektionsverksamheten.

Instituts- och risktillsynen utgör en samlad stabilitetstillsyn som syftar också till en effektiv krishantering. Målet är att minimera konsekvenserna för kunderna och det finansiella systemets funktionsförmåga och de samhälls-ekonomiska kostnaderna till följd av kriser och störningar.

Avdelningen för **marknadstillsyn** ska främja förtroendet för investerarinformationen och värdepappersmarknadens funktionssätt. Förtroendet byggs upp av högklassig, tydlig och uppdaterad investerarinformation, en välfungerande infrastruktur och god marknadspraxis.

Avdelningen övervakar de noterade bolagens informationsgivning, värdepapperserbjudanden, IFRS-redovisning och olika sparprodukter och -tjänster. Vidare övervakar avdelningen såväl infrastrukturens funktionssätt som handeln och handelspraxisen på värdepappersmarknaden. Avdelningen utreder också marknadsmissbruk. Som medlem i Centralhandelskammarens revisionsnämnd deltar FI i revisorstillsynen och utvecklingen av arbetet på detta område.

Avdelningen för **marknadsuppförande** svarar för tillsynen av relationerna mellan de finansiella tjänsteleverantörerna och kunderna. Avdelningen övervakar marknadsföringen av finansiella tjänster och produkter, informationen till kunderna och tjänsteleverantörernas uppförande mot kunderna. Avdelningen godkänner kontovillkoren för bankerna och försäkringsvillkoren för försäkringsföretagen.

Avdelningen handlägger tillstånds- och registreringsansökningar från värdepappersföretag, fondbolag och försäkringsförmedlare och anmälningar om gränsöverskridande tjänster samt övervakar verksamheten i arbetslöshetskassor. Vidare övervakar avdelningen de interna processerna och organisationen för kundrelationer i företagen under tillsyn. Till uppgifterna hör också kundupplysning riktad till allmänheten särskilt om riskerna med produkterna. Inom kundskydd och kundupplysning samarbetar FI med Konsumentverket och Försäkrings- och finansrådgivningen FINE.

Varje avdelning svarar för regelutvecklingen inom sitt ansvarsområde.

Ledningsgruppen

Medlemmarna i FI:s ledningsgrupp från väster till höger: Hely Salomaa, Jarmo Parkkonen, Erja Rautanen, Anneli Tuominen, Jukka Vesala, Leena Kallasvuo och Pirjo Kyyrönen.

Anneli Tuominen

direktör, ordförande i ledningsgruppen
vicehäradshövding, ekonom

Jukka Vesala

biträdande direktör, risktillsyn, vice ordförande
i ledningsgruppen
ekonomie doktor

Leena Kallasvuo

avdelningschef, institutstillsyn, medlem
i ledningsgruppen t.o.m. 10 december
ekonomie magister

Jarmo Parkkonen

avdelningschef, marknadstillsyn
juris kandidat, ekonomie magister

Erja Rautanen

avdelningschef, marknadsuppförande
juris kandidat

Hely Salomaa

ledande rådgivare, risktillsyn
politices doktor

Pirjo Kyyrönen

ledande jurist, sekreterare i ledningsgruppen
vicehäradshövding, juris kandidat

På bilden saknads juris doktor Erkki Kontkanen som tillträdde som chef för ledningssekretariatet och ledande rådgivare den 1 januari 2010.

Organisation

Lagen om Finansinspektionen och andra relaterade lagar stadfästes vid presidentföredragningen den 19 december 2008 och trädde i kraft den 1 januari 2009.

Strax efter stadfästelsen i december 2008 utnämnde bankfullmäktige medlemmarna och suppleanterna till FI:s direktion, förordnade en av medlemmarna till ordförande och en till vice ordförande och utnämnde Anneli Tuominen till tf. direktör.

Tjänsten som direktör för FI utlystes i december 2008. Åtta kandidater anmälde sig till tjänsten i januari. I februari utnämnde bankfullmäktige Anneli Tuominen till direktör för en mandatperiod på fem år.

Avdelningschefstjänsterna utlystes i februari. Före anmälningstidens utgång lämnades sammanlagt 47 ansökningar in. Direktionen utsåg avdelningscheferna i mars.

Byråchefs-, enhetschefs- och chefsanalytikertjänsterna utannonserades externt i april. Antalet sökande till tjänsterna var 161. Tjänsterna tillsattes i maj och tillträdades i huvudsak den 1 juni. Alla chefstjänster tillsattes på viss tid (3–5 år). Expert- och stödtjänsterna utannonserades internt i maj och tillsattes i juni.

Den nya organisationen inledde sin verksamhet den 1 augusti. I början av september installerades personalen på två adresser (Snellmansgatan 6 och Mikaelsgatan 8) så att avdelningarna för risktillsyn och institutstillsyn tog över lokalerna vid Snellmansgatan och avdelningarna för marknadstillsyn och marknadsuppförande lokalerna vid Mikaelsgatan. Vid Snellmansgatan ligger också förvaltningsenheten, ledningssekretariatet och kommunikationsenheten.

Personal

FI är en expertorganisation. Av de anställda tjänstgör 73 % i expertbefattningar, 11 % i chefsbefattningar och 16 % i stödbefattningar. Den budgeterade personalstyrkan för 2009 var 218 anställda, men vid slutet av året uppgick den närvarande personalen till 211. Fördelningen på olika verksamhetsområden var vid slutet av året följande:

Avdelningen för risktillsyn.....	70	Avdelningen för marknadsuppförande ...	29
Avdelningen för institutstillsyn	43	Förvaltningsenheten	14
Avdelningen för marknadstillsyn.....	41	Ledningssekretariatet	8
		Kommunikationsenheten	5
		Ledningen	1

FI:s roll som tillsynsmyndighet för finansmarknaden ställer särskilda etiska krav på tjänstemännen. Personalen ska i sitt arbete beakta myndighetens mål och medverka till målen. Anställdas relationer eller

ekonomiska bindningar till något finansiellt företag får inte bli alltför nära eller annars sådana att deras oberoende kan ifrågasättas. De anställda har en vittgående skyldighet att anmäla sina bindningar (värdepappersinnehav, lån, borgensförbindelser, andra förpliktelser, bisysslor och andra bindningar). Tjänstemännen ska också följa detaljerade bestämmelser i sina värdepappers- och försäkringsinvesteringar.

Finansiering och kostnader

FI:s verksamhet finansieras i huvudsak genom tillsyns- och åtgärdsavgifter från de finansiella företagen och andra avgiftsskyldiga. Storleken på den skattelikhande tillsynsavgiften är föreskriven i lagen och bestäms utifrån verksamhetens omfattning, som mäts bland annat på basis av balansomslutningen i det avgiftsskyldiga företaget. Alla värdepappersemittenter betalar en fast lagbestämd avgift. Finlands Bank svarar för 5 % av finansieringen. Om verksamheten ger överskott, ska överskottet återbetalas till företagen under tillsyn och andra avgiftsskyldiga.

Verksamhetskostnaderna uppgick 2009 till 24,5 miljoner euro. Merparten bestod av personalkostnader (17,6 miljoner euro). Övriga större kostnader hänförde sig till tjänster från Finlands Bank (2,4 miljoner euro) och fastighetskostnader (2,3 miljoner euro).

Informationssystem

En viktig uppgift under det första verksamhetsåret gällde integrationen av informationssystemen till följd av sammanslagningen av de två inspektionerna. Den första fasen av systemintegrationen möjliggjorde operativ verksamhet. Denna första fas slutfördes i juni.

Sammanslagningen av överlappande system fortsätter i den andra integrationsfasen fram till 2012, då myndighetsrapporteringssystemen och tillsynsregistren slås samman eller nya byggs upp.

Kommunikation

FI gav under året ut 18 pressmeddelanden. Vid presskonferensen i samband med pressmeddelandet om finanssektorns ekonomiska ställning och risker i september redovisades också resultaten av sommarens stresstester.

På webbplatsens förstasida lades 31 webbnyheter ut. Vidare gav FI ut 39 tillsynsmeddelanden riktade till företagen under tillsyn. Statistik över värdepappers- och kreditmarknaden, finansiella nyckeltal för de finansiella företagen och utförlig statistik över försäkringsverksamheten lades regelbundet ut på statistiksidorna.

På hösten fick FI en ny visuell profil.

Viktigaste händelser 2009

- Den skärpta risk- och stabilitetstillsynen fortsatte och krav ställdes på företagen under tillsyn bland annat om tätare rapportering
- Inspektionerna inriktades särskilt på bankernas växande kreditrisker, försäkrings- och pensionsanstaltens placeringsrisker och riskhanteringsprocesserna; vid inspektionerna upptäcktes inga sådana försummelser i riskhanteringen som kunde äventyra kapitaltäckningen eller solvensen
- Omstruktureringen av bankernas betalningssystem för det gemensamma eurobetalningsområdet SEPA löpte enligt plan
- Stresstester genomfördes två gånger i samarbete med företag under tillsyn och inhemska myndigheter; testerna visade att företagen hade en kapitaltäckning och solvens som kunde klara en avsevärt djupare och långvarigare recession än prognostiserat
- Placeringsriskerna i arbetspensionsanstalterna bevakades extra noga när solvenskraven sänktes genom temporär lagstiftning
- Placeringsfonderna uppmanades rätta till brister i uppfyllandet av informationsskyldigheten
- Säljarna och emittenterna av indexlån uppmanades att beskriva riskerna i marknadsföringsmaterialet noggrannare än förut
- Informationen om strukturerade produkter granskades
- Riktlinjer gavs noterade bolag och andra IFRS-rapportörer för genomskinligare rapportering av nedskrivningsprövningen av finansiella instrument och goodwill
- De långa handläggningstiderna för ansökningar av ersättning från arbetslöshetskassorna påtalades
- Det täta samarbetet i tillsynen av de stora nordiska bank- och försäkringskonglomeraten fortsatte; ett systematiskt kollegiesamarbete inleddes om tillsynen av Svenska Handelsbanken och Skandinaviska Enskilda Banken under ledning av hemlandsmyndigheterna
- Samförståndsavtal om tillsyn av central motparts-clearing ingicks med utländska tillsynsmyndigheter
- En undersökning visade att de stora finansiella företagens ersättningssystem i regel följde de internationella rekommendationerna; FI gav den 17 februari 2010 ut ett ställningstagande om ersättningssystem
- Ställningstaganden gavs om rätten att byta referensränta för bostadslån och villkoren för amorteringsfrihet
- Omarbetningen av föreskriftssamlingen påbörjades

Den globala finanskrisen började under första halvåret låta. Aktier och ränteinstrument steg i värde och likviditeten på finansmarknaderna förbättrades. Men de realekonomiska problemen till följd av finanskrisen kvarstod och djupnade till en global recession. Även i Finland försämrades ekonomin markant och

arbetslösheten ökade. De baltiska länderna ställdes inför stora ekonomiska svårigheter.

Även om omvärlden fortfarande var svår och utsikterna alltjämt mycket osäkra kunde FI ändå notera att kapitaltäckningen i företagen under tillsyn var fortsatt stark.

Stresstester som genomfördes i samarbete med tillsynsobjekten och Finlands Bank visade att bankerna och försäkrings- och pensionsanstalterna klarar en allvarig recession. Stabiliteten i det finländska finanssystemet skulle inte vara hotad ens vid en avsevärt svagare konjunkturutveckling 2010 och 2011 än väntat.

Bankernas tillgång till långfristig finansiering förbättrades men kreditriskerna började realiseras. Minskade affärsvolymerna och låga räntor drog ned lönsamheten i bankernas grundläggande affärsverksamhet.

FI fortsatte med den tätare rapportering och tillsyn som införts till följd av finanskrisen, och allteftersom riskbilden förändrades inriktades tillsynen framför allt på bankernas kreditrisker, försäkrings- och pensionsbolagens placeringsrisker och alla aktörers derivatrisker.

Inspektionerna av kreditriskerna i bankerna fokuserades främst på företagsfinansieringsrisker, verksamheten i Baltikum och hanteringen av kreditrisker och problemkrediter. I försäkrings- och pensionsbolagen inspekterades placeringsriskhanteringen och internkontrollen. Bristerna upptäcktes i både riskhantering och internkontroll. Däremot upptäcktes inga risker som kunde hota solvensen och förmågan att fortsätta verksamheten. I sin undersökning kunde FI inte heller påvisa några större risker i ersättningsgarna till ledande befattningshavare och andra nyckelpersoner.

FI följde bankkundernas situation och de potentiella låneproblemen i företagen. FI:s bedömning var att bankernas kapital- och likviditetssituation inte utgjorde något hinder i Finland för livskraftiga företag att få lån. Visserligen hade problem förekommit men mot slutet av året förbättrades läget.

Finanskrisen konkretiserade betydelsen av en effektiv krishantering. Tillsynen ska se till att följdverkningarna för kunder och finansmarknader blir så kontrollerade som möjligt. I Finland fullföljdes krishanteringsåtgärderna till följd av den isländska bankkrisen framgångsrikt under början av året. Under hösten deltog FI i en stor kriskövning med finansbranschen i Finland.

För investerarna konkretiserades finanskrisen i att riskerna inte redovisades tillräckligt tydligt i investerarinformationen eller inte uppdaterades tillräckligt snabbt för att spegla det förändrade läget allteftersom krisen eskalerade.

FI uppmanade placeringsfonderna att precisera sin information om risker och placeringspolicy och säljarna och emittenterna av indexlån att beskriva riskerna i marknadsföringsmaterialet noggrannare än förut. Också informationen om strukturerade produkter granskades. De korrigerande åtgärderna har noga följts upp.

Förändrade marknadsstrukturer, särskilt uppkomsten av nya marknadsplatser, har för sin del internationaliserat framför allt handeln med likvida aktier och spritt den på flera marknadsplatser. Ett omfattande myndighetssamarbete, åtminstone i Europa, krävs för att handelsinformation ska kunna tas fram.

FI undersökte misstankar om missbruk i värdepappershandeln och brott mot informationsskyldigheten. Om undersökningen styrker misstankarna om gärningar som avses i strafflagen överlämnas ärendet till polisen för utredning. I en del fall har FI numera möjlighet att själv tilldela administrativa påföljder, t.ex. offentliga anmärkningar eller varningar. Dessa fall är lindrigare än gärningar enligt strafflagen men strider ändå mot finansmarknadsreglerna. Under året undersöktes 74 tillsynsfall.

Undersökningarna resulterade i 5 offentliga anmärkningar: 2 för försummelse av flaggningsskyldigheten, 1 för brott mot förbudet att röja insiderinformation, 1 för kursmanipulation och 1 för försummelse av prospektskyldigheten.

Hänt under året

- 15.1** Åtta kandidater anmäler sig till tjänsten som direktör för FI
- 2.2** FI meddelar att verksamheten i Kaupthing Banks filial i Finland har upphört och att filialen har betalat tillbaka sitt lån från de finländska bankerna
- 4.2** Anneli Tuominen utnämns till direktör för FI för en mandatperiod på fem år
- 10.2** FI ökar rapporteringsfrekvensen för banksektorn
- 13.2** FI meddelar om temporär statsborgen till finländska banker och ansökningsförfarande
- 4.3** FI meddelar att redovisningsföreskrifterna för arbetspensionsanstalter har reviderats
- 9.3** FI meddelar att verksamheten fortsätter i eQ Bank och dess dotterbolag
- 20.3** FI ökar rapporteringsfrekvensen för pensionsstiftelser och -kassor
- 24.3** Avdelningscheferna vid FI utses
  - 1.4** Standard om hantering av marknadsrisker träder i kraft
  - 8.4** FI tilldelar svenska Fundior AB en offentlig anmärkning för försummelse av prospektskyldigheten
  - 8.4** Finansiella nyckeltal för finanssektorn med jämförande information ges ut
  - 8.4** Bestämmelserna om ägarkontroll i finansiella företag ändras
- 19.5** Enhets- och byråcheferna vid FI utses
- 26.5** FI tilldelar Erik von Ehrenheim en offentlig anmärkning för brott mot förbudet att röja insiderinformation
- 26.5** FI tilldelar Ahti Vilppula en offentlig anmärkning för försummelse av flaggningskyldigheten
- 26.5** FI tilldelar Danske Bank A/S Helsingfors filial en offentlig anmärkning för försummelse av flaggningskyldigheten
- 29.5** FI meddelar att försäkringsbranschen har tillfredsställande solvens trots utvecklingen på finansmarknaden
  - 4.6** FI bedömer att banksektorns kapitaltäckning klarar stressscenariot
  - 9.6** FI rapporterar att prissättningen och utbudet av grundläggande banktjänster är oförändrade

- 10.6** FI rapporterar att granskat material för marknadsföring av indexlån inte uppfyller kraven
- 15.6** Den nya webbplatsen Finansinspektionen.fi driftsätts
  - 7.7** FI ger ut en undersökning om placeringsverksamheten i Kommunernas pensionsförsäkring
- 13.7** FI tilldelar Jan Michael Streng en offentlig anmärkning för kursmanipulation
  - 1.8** Den nya organisationen för FI tillträder
- 25.9** FI bedömer att finanssektorn på basis av stresstesterna skulle klara en allvarlig recession
  - 1.10** Reviderad standard om insideranmälan och insiderregister träder i kraft
  - 1.10** FI rapporterar att en undersökning visat på brister i prospektmaterial och uppdateringsrutiner för vissa placeringsfonder
- 29.10** FI ger ut en rapport om IFRS-tillsynen som visar på brister i de noterade bolagens nedskrivningsprövning
  - 6.11** FI upplyser om sina befogenheter vid tvister i marknadsföringen av värdepapper
- 11–12.11** FI medverkar i investeringsmässan Sijoitus-Invest 2009
  - 12.11** Direktionen antar en ny strategi för FI
  - 18.11** FI meddelar att ersättningsprinciperna i stora finansiella företag i regel motsvarar rekommendationerna men att enstaka behov av ändringar finns
- 19.11** FI informerar anmälningsskyldigheten för tjänsteleverantörer som planerar inleda verksamhet enligt lagen om bundet långsiktigt sparande
  - 3.12** FI meddelar att arbetet med ett nytt rapporteringssystem för försäkringssektorn inletts
- 10.12** FI rapporterar att både bank- och försäkringssektorn blivit allt kapitalstarkare
- 11.12** Ställningstagande om ersättningsprinciper skickas ut på remiss
- 16.12** Normal rapporteringsfrekvens återinförs för rapporteringen av finansieringsrisk och kapitaltäckning i banksektorn

Ekonomi i djup recession

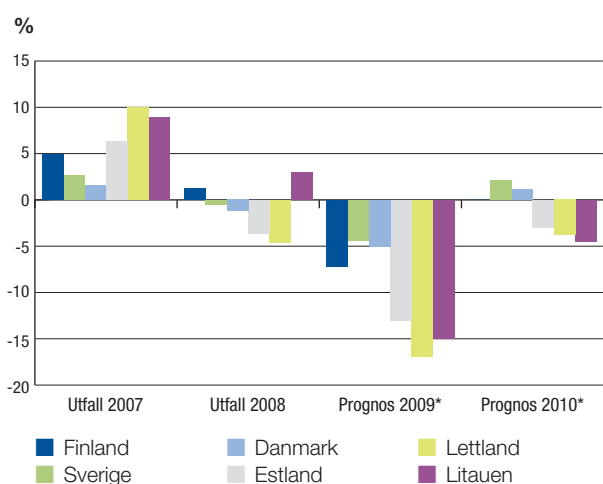
Den globala finanskrisen eskalerade 2008 och spred sig i början av 2009 till den reala ekonomin. Flera ekonomiska områden – däribland Europeiska unionen – drabbades av en djup recession.

Finlands export minskade i värde med nästan en tredjedel jämfört med 2008. Sysselsättningen försvagades snabbt under 2009. Recessionen på arbetsmarknaden fortsätter 2010 och arbetslöshetsgraden stiger.

Särskilt negativa konsekvenser har den globala konjunkturutvecklingen haft i Baltikum. Ekonomin i Estland, Lettland och Litauen minskade 2009 med 13–18 %. Den globala recessionen ledde till en konjunkturedgång även i Sverige.

Staternas, centralbankernas och de internationella organisationernas arbete präglades av ett mål över alla andra: att hindra finanskrisen från att förvärras och att föra en politik som minimerar effekterna av den svåra recessionen och upprätthåller den ekonomiska aktiviteten.

BNP-tillväxt i Finland, Sverige, Danmark, Estland, Lettland och Litauen

* Prognoseerna för 2009 och 2010 för Finland är baserade på Finlands Banks prognos och för de andra länderna på The Economist poll, medelvärde för många prognosmakare.

Källa: Nationalräkenskaperna.

Under andra halvåret visade många stora ekonomier de första tecknen på att tillväxten åter börjat ta fart.

Återhämtningen var måttfull och till den bidrog olika centralbankers och staters extraordinära stimulansåtgärder som dämpade konjunkturedgången och den hotande ekonomiska störtdykningen.

Finland återhämtar sig från recessionen när tillväxten åter på allvar tar fart i länder som är våra viktigaste handelspartner. Exportindustrin i Finland är till sin struktur inriktad på investeringsvaror och därför kommer ny efterfrågan på finsk export att uppstå först när investeringarna åter kommer i gång i de stora ekonomierna.

Också den allmänna prisnivån påverkas av en extrem finanskris och konjunkturutveckling. I många länder sjönk konsumentpriserna under sommaren och hösten, framför allt på grund av sjunkande energi- och matpriser. Även i Finland var 2009 en tid med mycket låg inflation.

I Finland kulminerade hushållens och företagens skuldsättning, och till exempel hushållens skulder i förhållande till inkomsterna ökade inte längre nämnvärt under 2009. Hushållen har nu något mer skulder än disponibla inkomster under ett år.

Finansmarknaderna återhämtade sig från krisen tack vare extraordinära politiska åtgärder men osäkerheten har åter ökat

Under 2009 präglades de globala finansmarknaderna av en återhämtning från krisen hösten 2008. Läget förbättrades för marknaderna och bankerna. Investerarnas riskvillighet ökade under året.

Staterna ökade sin skuldsättning avsevärt som ett led i den ekonomiska stimulansen. Utbudet av statsobligationer ökade kraftigt när skuldsättningsviljan och -tampen var hög.

I början av året sänkte centralbankerna sina styrräntor mycket snabbt till historiskt låga nivåer. En expansiv penningpolitik blev möjlig när inflationstrycket lättade i de berörda ekonomierna. Under våren sjönk de korta marknadsräntorna snabbt till rekordlåga nivåer. Också utlånings- och inlåningsräntorna till hushåll sjönk kraftigt.

Centralbankerna tillförde likviditet på interbankmarknaden genom osedvanligt stora refinansieringstransaktioner. I euroområdet tilldelade ECB bankerna långfristig refinansiering med löptider på ett år i önskad omfattning mot fullgoda betryggande säkerheter.

Eurosystemet började köpa säkerställda obligationer på marknaden. Centralbankernas extraordinära åtgärder kallades kvantitativa lättnader (*quantitative easing* eller *credit easing*), då många centralbanker försökte stabilisera marknaderna genom att köpa upp långfristiga finansiella instrument när de korta styrräntorna började närma sig noll. Penningmängden ökade därför markant och det speglades i centralbankerna i osedvanligt snabbt och kraftigt växande balansräkningar.

Genom staternas och centralbankernas åtgärder säkerställdes upplåningen och utlåningskapaciteten i banksystemet. Till exempel i Storbritannien och Danmark blev staten tvungen att tillföra bankerna nytt kapital och ställa garantier för deras upplåning. Motsvarande stödåtgärder har inte behövt tillgripas i Finland.

Emissionerna av stats- och företagsobligationer föll väl ut och långräntorna stabiliserades under våren. Stabila långräntor speglade bland annat stabila inflationsförväntningar på medellång sikt.

Från och med våren minskade riskpremierna. Marknadsräntorna på kortfristiga lån med eller utan säkerhet närmade sig nivån i augusti 2007 före finanskrisen. Också riskpremierna på de stora bankernas och staternas upplåning minskade under året.

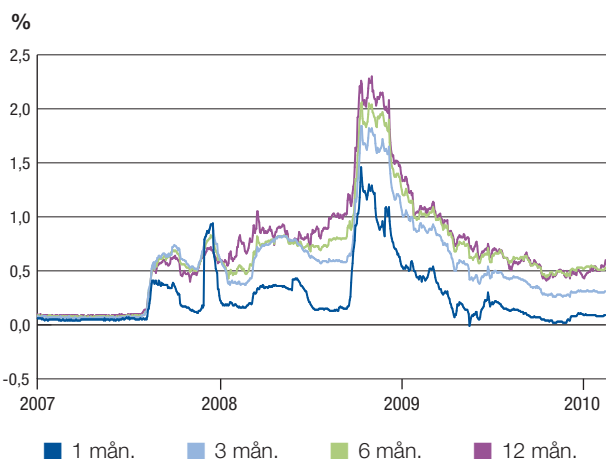
Utvecklingen på aktiemarknaderna var tudelad. I mars sjönk aktiekurserna till bottenivåer. Därefter steg kurserna på alla marknader med tiotals procent. Det förklaras av att avkastningen på andra investeringsobjekt var låg samtidigt som de investerbara tillgångarna och likviditeten på marknaden ökade. Också förväntningarna om konjunktur- och företagsutvecklingen blev allt positivare under året.

Aktiernas marknadsvolatilitet, dvs. prisfluktuationen, var måttfullare än 2008. På många andra marknader var utvecklingen volatilare: växelkurserna fluktuerade stort och dollarn sjönk markant. Priserna på olja, guld och flera andra metaller steg som en följd av ökad internationell efterfrågan och ekonomisk aktivitet under andra halvåret. Guldpriset sjönk på grund av den allt billigare dollarn och riskaversionen bland en del investerare.

Utvecklingen på de internationella finansmarknaderna speglades i en liknande utveckling i Finland. Aktiekurserna steg och räntenivån var extremt låg. Dessa faktorer bidrog bland annat till att bostadspriserna steg under andra halvåret trots den djupa konjunkturedgången.

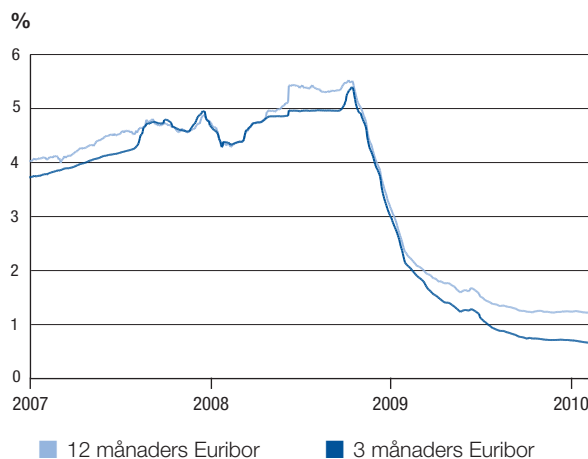
Sedan januari 2010 har osäkerheten på marknaderna ökat; aktiekurserna har sjunkit, volatiliteten ökat och riskpremierna på statsobligationerna åter stigit. Utvecklingen speglar den snabbt växande oron om staternas ökande skuldsättning och deras återbetalningsförmåga. Marknaden har riktat uppmärksamheten och kraven på skuldsättningsstopp mot Grekland trots att problemet är större än så. Någon enkel utväg finns inte. Viktigast är att skuldsättningen fås under kontroll genom en trovärdig politik.

Skillnad i avkastning på inlåning med eller utan säkerhet i euroområdet

Källa: Bloomberg.

3 månaders och 12 månaders Euribor

Källa: Bloomberg.

Utvecklingen i de finansiella företagen

Bankernas resultat försämrades medan placeringarna inom försäkringsverksamheten gav god avkastning

Bankerna redovisade sammantaget ett svagare resultat än året innan, medan försäkringsverksamheten präglades av god avkastning på placeringarna.

Bankernas största inkomstkälla, räntenettet, minskade på grund av kraftigt sjunkande räntor och minskad ut- och inlåningstillväxt. Räntemarginalen mellan utestående inlåning och utlåning minskade markant under året. Ut- och inlåningsstocken ökade inte nämnvärt under 2009. Bankerna skärpte sin kreditprövning. Utlåningen till icke-finansiella företag minskade under året med 5 %. Jämförelseperioden speglade en extremt ökad företagsutlåning till följd av den knappa tillgången på andra lånekällor under finanskrisen. Bolånestocken ökade däremot med 6 %. På grund av de låga räntorna överförde kunderna tillgångar från inlåningskonton bland annat till placeringsfonder.

Ränterisken spelar en stor roll för bankerna, vilket illustreras av att en ränteförändring på en procentenhet ger ca 600 miljoner euro i sammanlagt räntenetto. En ökning (minskning) i marknadsräntorna med en procentenhet skulle således öka (minska) inlåningsbankernas räntenetto med ca 600 miljoner euro. Det motsvarar ca 15 % av räntenettet.

En resultatfrämjande faktor var bankernas kapitalmarknadsrelaterade intäkter som åter ökade stort. Men intäktsökningen räckte inte till att kompensera bortfallet i räntenettet och ökningen kreditförlusterna.

Kreditförlusterna, dvs. ned- och avskrivningarna av lån, mångdubblades från året innan. De ackumulerade nedskrivningarna på lån uppgick till 840 miljoner euro, vilket på årsbasis motsvarade 0,5 % av utestående lån och garantier. Kreditförlusterna slukade nästan en tredjedel av bankernas resultat. Störst var de under det svå-

raste bankkrisåret 1992, då de utgjorde 3,7 % av utestående lån och garantier.

Oreglerade fordringar är lån vars räntor eller amorteringar inte betalats inom 90 dagar. De oreglerade fordringarna ökade under året och uppgick vid slutet av december till 1,2 miljarder euro, vilket motsvarade 0,7 % av utestående lån och garantier. De hade inte ökat så mycket som tidigare beräknat. Störst var de vid slutet 1993, då de utgjorde 9,6 % av utestående lån och garantier.

Bankernas likviditet förbättrades när finanskrisen lättade och tillgången till finansiering förbättrades. Riskpremierna i priset på finansiering minskade under året. Bankerna byggde under året på sina likviditetsreserver, dvs. de ökade sina innehav av likvida lågriskinstrument och belåningsbara värdepapper.

Priset på långfristig finansiering sjönk under året men var fortfarande högre än före krisen. Även om inlåningen inte ökade utgjorde den alltså en viktig del av bankernas upplåning. Inlåningen från allmänheten täckte i Finland 67 % av utlåningen vid årsskiftet.

Försäkringsanstaltens placeringsverksamhet utvecklades gynnsamt tack vare stigande aktiekurser och en allmän återhämtning på finansmarknaden. De viktigaste investeringsobjekten började stiga i värde under våren. Det innebar väsentligt förbättrade resultat för försäkringsbolagen och klart positivare intäkter från placeringsverksamheten.

Skilnaderna i placeringsintäkter mellan delsektorerna i försäkringsbranschen var stora på grund av olika placeringsinriktning och säkring med derivatinstrument. Också inom delsektorerna skilde sig bolagens

inriktningsstrukturer från varandra mer än förut. Därigenom var också utvecklingen av placeringsintäkterna mer varierad än tidigare.

Under den värsta finanskrisen minskade arbetspensionsförsäkringsbolagen inriktningen på aktier i sina placeringar men ökade den åter under 2009. Innehavet av aktie- och räntederivat ökade men den samlade effekten av dem var mindre än aktierisken. I livförsäkringsbolagen stod aktierna för en nästan oförändrad andel av placeringarna. Andelen obligationer ökade medan andelen penningmarknadsinstrument minskade. Skadeförsäkringsbolagen placerade mest i obligationer och förändringarna i deras placeringsinriktning var små.

Starkare kapitaltäckning, solvens och kapitalbuffertar i de finansiella företagen

Såväl bank- som försäkringssektorn blev kapitalstarkare under 2009.

De finländska bankernas kapitaltäckning förbättrades under året och deras kapitalstruktur var god. Det primära kapitalet utgjorde ca 95 % av kapitalbasen. Enligt preliminära uppgifter hade hela banksektorn sammantaget vid årsskiftet en kapitaltäckning på 14,5 %, vilket är ett högt tal i internationell jämförelse. Kapitalbuffertarna mot förluster, dvs. kapital utöver minimikapitalkravet, ökade till ca 9 miljarder euro.

Trots försämrade resultat redovisade de flesta banker fortfarande en vinst. I förening med de stora

kapitalbuffertarna och den höga kapitaltäckningen innebar det att bankerna kunde täcka alla risker i verksamheten (kreditrisk, marknadsrisk, operativa risk och andra eventuella risker) och effekterna av den svagare omvärlden.

Bankerna har sedan början av 2008 tillämpat de nya kapitaltäckningsreglerna Basel II. Basel II innebar inga väsentliga eller större förändringar i bankernas kapitaltäckningsgrader trots att kapitalkraven ökade något på grund av de nya reglerna.

Försäkringsföretagens solvens förbättrades under året till följd av återhämtningen på investeringsmarknaden.

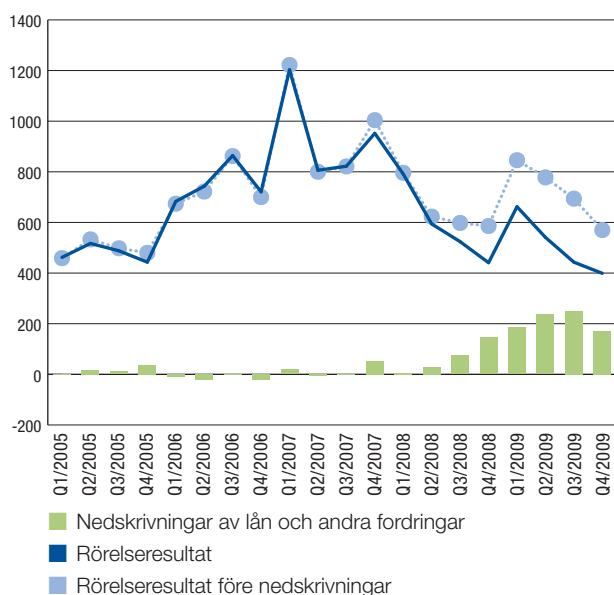
Arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhetskaptal ökade till drygt 14,7 miljarder euro från 9 miljarder euro 2008.

Också liv- och skadeförsäkringsbolagens solvens förbättrades på grund av den positiva utvecklingen på investeringsmarknaden. Verksamhetskapalet i liv- och skadeförsäkringsbolagen ökade under året.

I finans- och försäkringskonglomeraten förbättrades kapitaltäckningen. Dessa konglomerat omfattar såväl bank- som försäkringsverksamhet. Förutom kapitaltäckningen och solvensen för bank- respektive försäkringsverksamheten beräknar konglomeraten också kapitaltäckningsgraden för konglomeratet. Bankverksamheten står för en avgörande del av kapitalkravet för

Rörelseresultat och nedskrivningar i finländska banksektorn

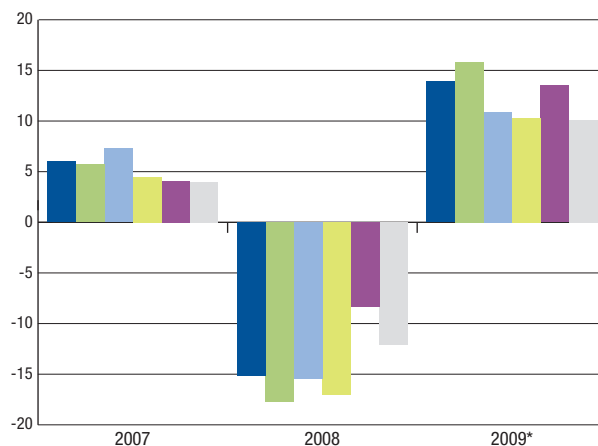
Miljoner euro

Källa: Finansinspektionen.

Arbetspensionsförsäkringsbolagens nettoavkastning på placeringar redovisade till verkligt värde

%

- Ömsesidiga arbetspensionsförsäkringsbolaget Varma
- Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen
- Pensionsförsäkringsaktiebolaget Veritas
- Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Etera
- Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Tapiola
- Ömsesidiga försäkringsbolaget Pensions-Fennia

* Uppgifterna för 2009 är preliminära.

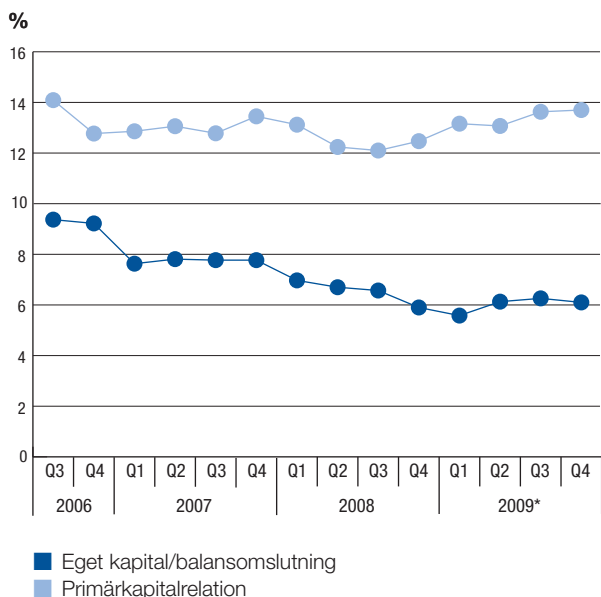
Källa: Offentliggjord information från bolagen.

konglomeraten (över 85 %). Resten fördelas mellan liv- och skadeförsäkring. Minimikapitalkravet för konglomerat är 1,0, vilket innebär att kapitalbasen ska täcka minst det riskbaserade minimikapitalkravet. Under året ökade kapitaltäckningen och låg enligt preliminära uppgifter vid årets slut på 1,7.

Även verksamhetskapitalet i pensionsstiftelser och -kassor ökade generellt under året.

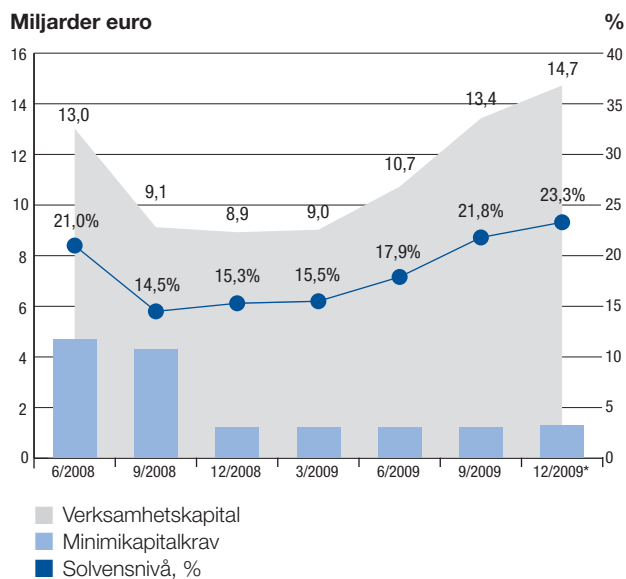
De stresstester som genomfördes under året bekräftade för sin del att kapitaltäckningen i finans- och försäkringssektorn skulle klara en allvarlig och utdragen recession i Finland.

Bankernas primärkapitalrelation och eget kapital i förhållande till balansomslutningen

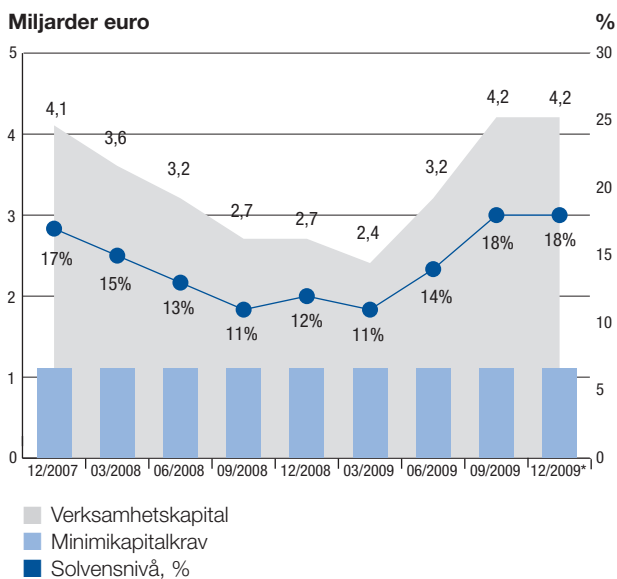
* Uppgifterna för 2009 är preliminära.
Källa: Finansinspektionen.

Solvensutvecklingen för arbetspensionsförsäkringsbolagen

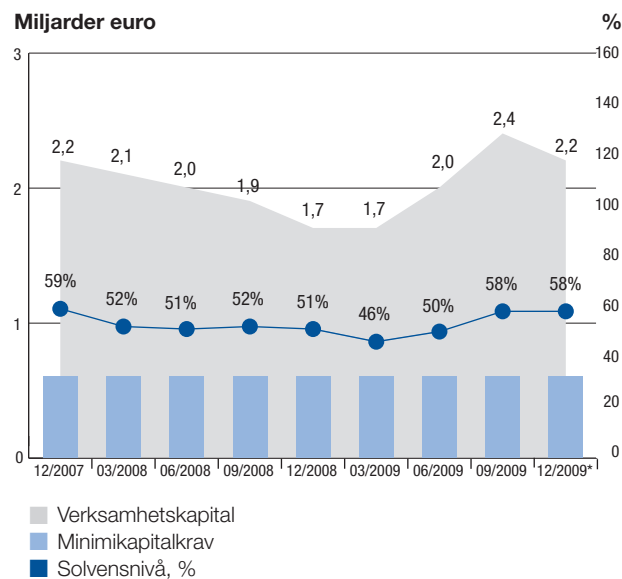
* Uppgifterna för 2009 är preliminära.
Källa: Finansinspektionen.

Solvensutvecklingen för livförsäkringsbolagen

* Uppgifterna för 2009 är preliminära.
Källa: Finansinspektionen.

Solvensutvecklingen för skadeförsäkringsbolagen

* Uppgifterna för 2009 är preliminära.
Källa: Finansinspektionen.

Solvenslagstiftningen för arbetspensionsanstalter ändrades temporärt för att förhindra tvångsförsäljning av aktier

Solvensbestämmelserna för pensionsanstalter som tillhandahåller arbetspensionsförsäkringar inom den privata sektorn ändrades tillfälligt vid slutet av 2008 på grund av kraftigt sjunkande tillgångsvärden till följd av finanskrisen. Ändringen stärkte arbetspensionsanstaltens riskhanteringsförmåga och minskade därmed betydligt deras behov att sälja av sina mer riskfyllda investeringar för att upprätthålla sin solvens.

Det totala verksamhetskapitalet i arbetspensionsbolag, pensionsstiftelser och pensionskassor uppgick vid slutet av 2007 till sammanlagt 19,8 miljarder euro. Situationen förändrades drastiskt 2008: vid slutet av juni var verksamhetskapitalet 14,6 miljarder euro och vid slutet av september 10,4 miljarder euro. Till följd av värdeminskningen på tillgångar, främst aktier, hade verksamhetskapitalet minskat med ca 9,5 miljarder euro eller nästan hälften under januari–september 2008.

Marknadsutvecklingen återspeglades också i en mindre riskfylld placeringsfördelning i arbetspensionsanstalterna. Andelen aktier hade minskat i genomsnitt från 38 % till 26 % under januari–september 2008.

Efter september 2008 fortsatte aktiekurserna att falla och sjönk under oktober–november med nästan en tredjedel till, vilket innebar att pensionsanstaltens verksamhetskapital minskade ytterligare. Verksamhetskapitalen hade i genomsnitt reducerats till nivåer nära solvensgränsen.

Under en tid med sjunkande tillgångsvärden kan arbetspensionsanstalterna höja solvensgraden endast genom att ersätta de mest riskfyllda placeringarna med mindre riskfyllda placeringar som inte binder upp lika mycket verksamhetskapital. Det började se ut som om arbetspensionsanstalterna skulle bli tvungna att stärka sin solvensställning genom att sälja av sina aktieinnehav i finländska bolag.

Vid slutet av juni 2008 uppgick arbetspensionsanstaltens aktieinnehav i finländska noterade bolag till drygt 8 miljarder euro, dvs. till en femtedel av hela aktieportföljen. Detta motsvarade 4,4 % av det totala marknadsvärdet på Helsingforsbörsen i juni. Aktierna hade då blivit sålda i ett marknadsläge med exceptionellt låga marknadspriser. En massiv försäljning av aktier skulle också påskyndat nedgången på aktie marknaden och i konjunkturen i Finland, vilket också

kunde ha försvagat ArPL-avgiftsbasen och arbetsgivarnas möjligheter att ta ut pensionsavgifter.

I oktober 2008 lämnade regeringen en proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av bestämmelserna om fondering av ålderspensioner och om verksamhetskapitalet i pensionsanstalter som bedriver lagstadgad pensionsförsäkringsverksamhet. Lagen gäller arbetspensionsbolag, pensionsstiftelser och pensionskassor som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare (ArPL) samt Sjömanspensionskassan. Lagen trädde i kraft den 22 december 2008 och gäller till slutet av 2010. En del av ändringarna trädde i kraft redan den 17 oktober 2008 då propositionen överlämnades.

Lagen syftar till att sänka solvenskraven för arbetspensionsanstalterna så att de inte blir tvungna att sälja av sina aktieinnehav i bland annat finländska bolag i ett ofördelaktigt marknadsläge. För att stärka bolagens solvens ändrades bestämmelserna om fondering av ålderspensioner och beräkning av det tilläggsförsäkringsansvar som är bundet till aktieavkastningen. Vidare jämfördes en del av utjämningsavsättningen med verksamhetskapital.

Avsättningar till ålderspensionsfonderna gjordes 2008 endast till belopp som motsvarade fondräntan på 3 %. Avkastningen enligt den fastställda avsättningskoefficienten för 2008 överfördes inte till ålderspensionsansvaret utan fick ligga kvar i tilläggsförsäkringsansvaret i verksamhetskapitalet. Arbetspensionsanstaltens försäkringstekniska avsättningar minskade och deras verksamhetskapital ökade därigenom med sammanlagt ca 1,3 miljarder euro.

Övergångsregeln för det tilläggsförsäkringsansvar som är bundet till aktieavkastningen upphävdes och den aktieavkastningsrelaterade andelen av de försäkringstekniska avsättningarna steg därmed från 4 till 10 % redan 2008. På grund av den negativa avkastningen på aktier var tilläggsförsäkringsansvaret ca 1,6 miljarder euro mindre än vad det hade varit beräknat enligt fyraprocentsregeln. Verksamhetskapitalet ökade med motsvarande belopp.

Utjämningsavsättningen är den post i de försäkringstekniska avsättningarna som tjänar som kortfristig buffert mot fluktuationer i arbetspensionsavgiften och de pensionsutgifter som ►

► arbetspensionsanstalterna svarar för gemensamt. Efter Finlands inträde i EMU har utjämningsavsättningen hållits på en nivå som är högre än buffertkravet för de gemensamma pensionsutgifterna (s.k. EMU-buffert). En del av överskottet i bufferten ska fram till slutet av 2010 jämsställas med verksamhetskapital. Det jämsställbara beloppet utgör 4 % av de försäkringstekniska avsättningar före avdrag för den jämsställbara delen som solvensgränsen beräknas på, dvs. ca 2,6 miljarder euro.

Den temporära ändringen gäller också minimibeloppet för verksamhetskapitalet. Under normala förhållanden ska verksamhetskapitalet utgöra minst 2/3 av solvensgränsen för arbetspensionsbolag och 1/3 av solvensgränsen för pensionsstiftelser och pensionskassor. Under den temporära lagens giltighetstid är minimibeloppet för arbetspensionsbolag 2 % av de försäkringstekniska avsättningar som solvensgränsen beräknas på och för pensionsstiftelser och pensionskassor 1 %. Så länge den temporära lagen är i kraft är minimibeloppet för verksamhetskapitalet således inte beroende av placeringsriskerna.

Totalt sett ökade arbetspensionsanstalternas verksamhetskapital med ca 5,5 miljarder euro, medan minimibeloppet för verksamhetskapitalet minskade med ca 1,9 miljarder euro. Solvenskapitalet ökade således med ca 7,4 miljarder euro. Av ökningen i verksamhetskapitalet stod den jämsställbara andelen av utjämningsavsättningen för ca 2,6 miljarder euro. När risktagandet ökade, minskade arbetspensionsanstalternas behov att sälja av sina mer riskfyllda placeringar för att upprätthålla sin solvens.

Den temporära lagen inverkar också på beräkningen av återbärningar och understödsavgifter. Varken den avsättning till verksamhetskapitalet som beräknas enligt avsättningskoefficienten eller den andel av utjämningsavsättningen som jämsställs med verksamhetskapital kan delas ut till försäkringstagarna i form av återbärningar på försäkrings- och understödsavgifter.

Arbetspensionsanstalterna rapporterar och redovisar solvensställningen både med och utan lättnader enligt den temporära lagen. Vid rapportering av solvensställningen utan temporära lättnader räknas inte den jämsställbara delen av utjämningsavsättningen till verksamhetskapitalet, utan minimibeloppet för verksamhetskapitalet beräknas utifrån riskkriterier enligt den permanenta lagstiftningen.

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte i maj 2009 två arbetsgrupper för att undersöka behovet av revidering av solvensreglerna för arbetspensionssystemet för den privata sektorn mot bakgrund av den finansiella och ekonomiska krisen. Arbetsgrupperna föreslog att giltighetstiden för den temporära lagen skulle förlängas med två år fram till slutet av 2012.

Den temporära lagen har för sin del minskat trycket på arbetspensionsanstalterna att i ett ofördelaktigt marknadsläge sälja av sina aktieinnehav i bland annat finländska bolag. Den temporära lagändringen stöder således målen för den långsiktiga finansieringen av arbetspensionssystemet genom att minska trycket på avgiftshöjningar.

Analys och inspektioner

Ökad myndighetsrapportering

Den internationella finanskrisen med efterföljande lågkonjunktur satte press på bankernas lönsamhet och kapitaltäckning. När krisen spred sig till den reala ekonomin ställdes ökade krav på en allt noggrannare bevakning av utvecklingen av verksamhetsförutsättningarna för företagen under tillsyn också i Finland. På grund av de snabba omvärldsförändringarna gick FI bland annat över från kvartalsrapportering till månadsrapportering av balansräkning, resultat, kapitaltäckning och finansiella risker. Riskhanteringsförmågan övervakades extra noga genom månatliga analyser och möten med representanter för företagen under tillsyn för proaktiv bedömning av riskerna.

Stresstesterna visade på god riskhanteringsförmåga i den finländska finanssektorn

Prognoser om bankernas resultatutveckling togs fram med utgångspunkt i de makroekonomiska prognoserna för Finland. Under året genomfördes dessutom två stresstester inom finanssektorn för att analysera lönsamhetseffekterna för banker och försäkringsbolag. På våren analyserades effekterna på inlåningsbankernas resultat- och kapitalutveckling baserat på FI:s och Finlands Banks gemensamma stresstest som utgick från ett scenario som var negativare än den aktuella makroekonomiska basprognosen. I juli–september genomförde FI i samarbete med bankerna och försäkringsbolagen ett annat stresstest där de fick utvärdera effekterna på sin egen resultat- och kapitalutveckling mot ett scenario givet av FI. Stresstesterna visade att de testade bankerna och försäkringsbolagen var tillräckligt kapitalstarka för att klara en långt utdragen recession som får vara mycket djupare än prognostiserat.

Inspektionsobjekten valdes riskbaserat

I likhet med all tillsyn som FI utövar var också stabilitets- tillsynen riskbaserad. När finanskrisen djupnade och spred sig till hela ekonomin ökade kreditriskerna. Likviditetsläget på de internationella penningmarknaderna förbättrades under året men mot bakgrund av kriserfarenheterna skärptes ändå tillsynen av likviditetsrisker.

Inspektioner och övrig risktillsyn fokuserades på kreditriskhantering, kapitaltäckning, likviditetsriskhantering och hantering av marknads- och investeringsrisker. Inom riskhanteringen observerades inga försummelser som skulle ha äventyrat kapitaltäckningen eller solvensen, men flera förbättringar föreslogs. Derivatverksamheten i bankerna inspekterades också. Inspektionerna av olika riskområden och verksamheter tog också hänsyn till operativ risk. Särskilda inspektioner av de största företagens interna system för hantering av operativa risker gjordes också. Vid inspektionerna av marknadsrisker, investeringsrisker och operativa risker utnyttjades den samlade metodkompetensen på riskhanteringsområdet inom finans- och försäkringssektorn. Inspektionerna av nordiska finanskonglomerat, såsom Danske Bank och Nordea, genomfördes i samarbete med hemlandsmyndigheten.

FI:s inspektioner är riskbaserade och regelbundna. Valet av inspektionsobjekt har alltsedan slutet av 2009 skett enligt samma kriterier inom finanssektorn och försäkringssektorn. Viktigare tillsynsobjekt valdes ut efter riskområde och minimifrekvenser fastställdes för inspektionerna. Fokus för inspektionerna bestäms på basis av fortlöpande uppföljning företag för företag och en konsekvensanalys av omvärldsförändringarna.

Med hjälp av kvantitativa diskriminantanalyser inriktas inspektionerna på de mindre tillsynsobjekten. Tillsynsobjekten förhandsinformerar i fortsättningen om de planerade inspektionerna.

Tillsyn av kreditrisker

Kreditportföljens kvalitet försämrades men kapitaltäckningen äventyrades inte

Inspektionerna av kreditrisker fokuserade på hantering av kreditrisk, utvärdering av interna riskklassificeringsmetoder (IRB) för beräkning av kapitalkravet för kreditrisk och kreditportföljens kvalitet. I de största bankerna kartlades kreditriskerna heltäckande genom flera platsbesök. Det finländska banksystemets kreditriskexponering mot de baltiska länderna bevakades och analyserades ingående under året. Regionen ingick också i inspektionsprogrammet 2009.

Vid inspektionerna av kreditriskhanteringen granskades systemen för hantering av kreditrisk som helhet och kreditportföljens kvalitet analyserades med flera olika metoder. Bland annat granskades kreditgivningsprocessen, riskklassificeringen, prissättningen, kreditmarginalerna, riskkoncentrationerna, säkerhetshanteringen och användningen av olika kreditriskinstrument. Inom banksektorn analyserades kreditportföljens kvalitet, bransch- och företagskoncentrationerna och relaterade risker på basis av inrapporterade uppgifter och särskilda enkäter.

Bankerna får välja mellan schablonmetoden och en internmetod (IRB) för beräkning av kapitalkravet för kreditrisk. För att få tillämpa en IRB-metod behövs tillstånd från tillsynsmyndigheten. Under året fortsatte prövningen av bankernas IRB-ansökningar och kvalitetskontrollen av internmetoderna i de banker som redan övergått till intern riskklassificering. På grund av det ekonomiska läget fästes särskild vikt vid ändrade riskklasser för motparter och analysen av dem. Bankernas motpartsklassificeringar och uppdateringar i enlighet med kraven bevakades också noggrannare.

Observationerna vid tillsynen visade att utlåningskriterierna skärptes när ekonomin var på väg in i en recession. Med ledning av inrapporterade uppgifter och inspektionerna konstaterades att kvaliteten i bankernas kreditportfölj hade försämrats under året men att kapitaltäckningen inte hade äventyrats på grund av dessa risker. Riskklassificeringen i små inlåningsbanker behövde förbättras. De banker som använde internmetoder hade kommit längre också med denna riskklassificering.

En fullständig övergång till internmetoden hade bland annat krävt bättre interna riskklassificeringssystem och därför har övergången till internmetoder varit en utmaning både för bankerna och för tillsynen. Bankernas verksamhet i de baltiska länderna inspekterades också.

Utöver inspektioner i de viktigaste bankerna gjorde FI flera kreditriskinspektioner i lokala banker. Inspektionerna visade att hanteringen av kreditrisk i de inspekterade bankerna håller en god nivå överlag.

Rapporteringen av problemfordringar preciserades

Till stöd för tillsynen av kreditrisk införde FI under våren ett rapporteringssystem för analys av inrapporterade databank för bank. På hösten systematiserades överföringen av företagsinterna kreditriskrapporter som komplement till myndighetsrapporteringen. Som en reaktion på den ogynnsamma konjunkturutvecklingen sågs rapporteringen av problemfordringar över och förbättrades. Rapporteringen utsträcktes till att gälla även enskilda lokala banker.

Tillsyn av marknadsrisker och operativa risker

Arbetspensionsanstaltens investeringar under lupp

I december 2008 antog riksdagen en temporär lag om temporär ändring av solvensbestämmelserna för arbetspensionsanstalter. Syftet var att undvika tvångsförsäljning av arbetspensionsanstaltens aktieinnehav till fallande kurser på grund av solvenskraven. Till följd av de tillfälligt lägre solvenskraven stärkte FI solvenstillsynen av arbetspensionsanstalterna och tillsynen av riskhanteringen av arbetspensionsanstaltens placeringar. Inspektionerna fokuserade bland annat på solvensklassificeringen och riskhanteringen av investeringar i hedgefonder och fastigheter. Inspektionerna av investeringsriskerna i arbetspensionsanstalter och försäkringsbolag fortsätter och utökas 2010.

Månadsrapportering av likviditetsrisker

Finanskrisen satte helt nytt fokus på bankernas hantering av likviditetsrisk i fråga om både tillgången och priset på finansiering. Inspektionerna och kontakterna med bankerna ökade betydligt redan 2008 och höjd beredskap upprätthölls också under 2009. Rapporteringsfrekvensen för bankernas finansieringsrisk ökades till månatlig rapportering. Dessutom kompletterades rapporteringen av bankernas finansiella ställning med särskilda enkäter. Både antalet gemensamma inspektioner och informationsutbytet ökade inom det nordiska samarbetet om tillsyn och reglering av likviditetsrisker.

CEBS publicerade rekommendationer om storleken och sammansättningen av bankernas likviditetsreserver. Rekommendationerna införlivar FI i sin standard om hantering av likviditetsrisker som kommer att ges ut 2010. Rekommendationerna preciserar för sin del CEBS tidigare rekommendationer om likviditetsriskhantering, stresstester och kontinuitetsplanering. CEBS håller också på att ta fram riktlinjer för bankernas interna allokering av finansieringskostnaderna. En arbetsgrupp

tillsattes av Europeiska kommissionen i slutet av året för att fastställa minimigränser för likviditetsrisk.

Internetbankerna för företag håller säkerhetsmåten

Inspektionerna av hanteringen av operativa risker fortsatte planenligt i de större bankerna. Vidare fortsatte temainspektionerna av derivatverksamheten, vilka utöver marknadsriskerna även omfattade operativa risker och IT-risker i verksamheten.

Tillsynen av betalningssystemen och SEPA-projekten i de största bankerna fortsatte. I slutet av året inleddes inspektionerna av hanteringen av avvecklingsrisker i valutahandeln. Inspektionerna fortsätter 2010.

Inspektionerna av internetbanktjänster som bankerna tillhandahåller för företag fortsatte. Syftet var att granska framför allt de tjänster som gäller betalningsförmedlingen, den organisation som handlägger tjänsterna samt de strategiska riktlinjerna, säkerheten och de tekniska lösningarna för tjänsterna. Vidare granskades bankernas tjänster för överföring och mottagning av elektronisk betalningsinformation. Av informationen från inspektionerna framgår att bankernas internetbanktjänster till företag i regel håller måttet i fråga om organisation, säkerhet och hantering av tekniska lösningar.

Penningtvätt bekämpades genom hemlandstillsyn och internationellt samarbete

Under första halvåret började FI följa bankernas arbete med att utveckla metoder och system för hantering av risker förknippade med penningtvätt och terrorismfinansiering i enlighet med lagen om penningtvätt som trädde i kraft den 1 augusti 2008.

FATF (*Financial Action Task Force on Money Laundering*) kartlade på sommaren medlemsländernas och den privata sektorns observationer om effekterna av finanskrisen på penningtvätt och terrorismfinansiering. Vissa medlemsländer rapporterade en ökad penningtvätt, men i Finland observerades inte någon exceptionell ökning. FATF granskade arbetet mot penningtvätt i Finland 2007 och i oktober 2009 lämnade Finland en rapport till FATF om hur påtalade brister i bland annat regleringen åtgärdats.

Lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer trädde i kraft den 1 september. För att bankernas TUPAS-koder i fortsättningen ska betraktas som s.k. stark autentisering bör bankerna lämna in en skriftlig anmälan till *Kommunikationsverket*, som kontrollerar att lagen följs. Anmälan ska lämnas inom en övergångsperiod på sex månader. För stark autentisering förutsätts en formbunden inledande identifiering. Även andra än bankerna har planer på att ta fram metoder för stark autentisering, t.ex. telefonoperatörerna genom sina mobilcertifikat.

Tillsyn av försäkringstekniska risker

Inga nämndvärda brister i hanteringen av försäkringstekniska risker och riskhanteringsmetoderna

Tillsynen av försäkringstekniska risker syftade framför allt till att garantera en tillräcklig och adekvat riskhantering. Under året hade recessionen endast en måttlig inverkan på de försäkringstekniska riskerna inom skadeförsäkringen, medan utvecklingen inom livförsäkringen följde marknadsriskutvecklingen.

Verksamheten präglades i hög grad av olika nationella och internationella lagstiftningsprojekt, t.ex. de kommande solvensreglerna för liv- och skadeförsäkringsbolag, Solvens II, solvensreglerna för arbetspensionsanstalter och reglerna om lagstadgade olycksfallsförsäkringspremier.

Under året undersöktes olika stokastiska finans- och dödlighetsmodeller och särskilt de s.k. interna modellerna för Solvens II. Finanskrisen visade att det behövs bättre modeller för prognostisering av försäkringsbolagens solvens och analys av effekterna av makroekonomiska faktorer på försäkringsbolagens verksamhet. Utvecklingen av verktyg för uppföljning och analys av myndighetsrapporteringen fortsatte under året.

Försäkringsbolagens rapportering läggs om

Rapporteringen från försäkringsbolag och banker samordnas genom integration av databaserna och överföring av försäkringsbolagens rapportering till *Virati*, den gemensamma insamlingen av statistik för FI, Finlands Bank och Statistikcentralen. Samtidigt minskar antalet rapporter från försäkringsanstalterna. Vidare förenklas rapportinnehållet och rapporteringstiderna uppdateras samtidigt som det tekniska utförandet anpassas efter *Virati*-konceptet. Till följd av omläggningen ökar användningsmöjligheterna för den insamlade informationen.

Ersättningsprinciperna i stora finansiella företag motsvarar i regel internationella rekommendationer; enstaka behov av ändringar finns

Enligt den undersökning som FI genomförde på hösten motsvarar ersättningsprinciperna i de största finansiella företagen i regel gällande rekommendationer, och de största finansiella företagens system för ledningsersättningar uppvisar inga sådana drag som kunde uppmuntra till risker som överstiger företagets riskhanteringsförmåga. Nyligen utgivna internationella rekommendationer på området och utvecklingen av reglerna ►

► om ersättningssystem (se närmare sidan 42) innebär dock att också finländska finansiella företag bör se över sina ersättningsprinciper i grunden.

De undersökta finansiella företagen, som var de största i branschen, hade i regel satt ett absolut tak för de resultatbaserade ersättningarna till ledande befattningshavare. De hade redan före finanskrisen börjat se över sina ersättningssystem för ledningen och övriga anställda och risker till följd av dem.

Inte heller ersättningarna till övriga anställda uppvisade sådana drag som kunde uppmuntra de anställda att ta risker som inte är motiverade ur företagets synvinkel. I vissa enstaka fall noterades dock ett behov av att begränsa maximiersättningen till de anställda, införa en starkare koppling till hela företagets resultat och periodisera ersättningen över en längre tid.

I vissa företag är en del av ledningsersättningen kopplad till kursutvecklingen för bolagets aktie eller består av aktier som överlåts efter en viss tidsfrist. Aktiens kursutveckling kan då höja ersättningen rätt kraftigt. De som omfattas av systemen har i regel också själva investerat i bolagets aktier.

Ansvarig för utformningen av ersättningsprinciperna är företagets styrelse, som ska fastställa en ersättningspolicy, fortlöpande se över den och kontrollera att den följs. Styrelsen har sistaansvaret för att den fastställda ersättningspolicyen är förenlig med god och effektiv riskhantering och inte lockar ledningen eller övriga anställda till överdrivet risktagande.

Nordiskt tillsynssamarbete

Inom tillsynen av nordiska finanskonglomerat är det internationella samarbetet redan etablerad praxis. CEBS har inlett arbetet för att inrätta välfungerande tillsynskollegier för alla stora finanskoncerner i Europa och ta fram riktlinjer för tillsynskollegiernas operativa verksamhet enligt direktivet. Riktlinjerna ska vara klara före sommaren 2010.

Den ekonomiska ställningen och riskerna i stora nordiska bank- och försäkringskonglomerat analyserades på konglomeratnivå i samarbete med tillsynsmyndigheterna i Sverige, Danmark och Norge. FI svarade dessutom för tillsynen av lönsamheten och kapitaltäckningen i alla finländska enheter.

Under året inleddes kollegiesamarbete med danska *Finanstilsynet* i tillsynen av *Danske Bank*-gruppen. Ett samförståndsavtal om samarbetet undertecknades på sommaren. Kollegiesamarbete inleddes likaså i tillsynen av *Svenska Handelsbanken* och *Skandinaviska Enskilda Banken (SEB)*. Om tillsynen av Handelsbanken undertecknades ett samförståndsavtal med svenska *Finansinspektionen*. Samförståndsavtalet om tillsynen av SEB är under beredning.

FI var samordnande tillsynsmyndighet i tillsynskollegiet för *Sampo-gruppen*. De andra medlemmarna är tillsynsmyndigheterna i Sverige, Norge och Estland. FI:s roll som samordnande myndighet växer betydligt i och med det nya finans- och försäkringskonglomeratet.

Förändringar i tillsynsfältet

Förändringar i finansiella konglomerat

Sampo-gruppen

Sampo-gruppens innehav i Nordea Bank AB (publ) överskred gränsen på 20 % den 10 december. Detta ledde till att ett nytt finans- och försäkringskonglomerat uppstod. Konglomeratet omfattar holdingföretaget Sampo Abp, skadeförsäkringskoncernen If och Mandatum Life, som hör till Finlands största livförsäkringsbolag och vars dotterbolag Sampo Life Insurance Baltic SE driver livförsäkringsverksamhet i Baltikum. Nordea är för sin del en av de största bankerna i Norden. Bankkoncernen har också betydande livförsäkringsverksamhet i Norden, Polen och Baltikum.

Det nya konglomeratet är finansdominerat och bolaget i toppen av konglomeratet är Sampo Abp. Samordnande tillsynsmyndighet är FI. Tillsynen baserar sig på lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat. Det nya konglomeratet står inte bara under stabilitetstillsyn enligt ovannämnda lag utan också under extra tillsyn som grundar sig på standarder och anvisningar. Av konglomeratet förutsätter kravet på extra tillsyn internationell rapportering, främst i fråga om kapitaltäckning, intern styrning, organisation av verksamheten, årsredovisning och interna transaktioner. Tillsynen grundar sig på direktivet om finansiella konglomerat, vilket innebär att ett tillsynskollegium kommer att inrättas. Tillsynen omfattar de nordiska finanstillsynsmyndigheterna samt tillsynsmyndigheterna i Polen, Luxemburg och Baltikum.

OP-Pohjola-gruppen

Under året genomfördes två andelsbanksfusioner som gav upphov till Salon Osuuspankki och Joensuun Seudun Osuuspankki. Vidare fusionerades Pohjola Finance Ab med sitt moderbolag Pohjola Bank Abp den 30 september.

Tapiola-gruppen

Företagens Livförsäkring Ab Tapiola, som specialiserat sig på livförsäkringar för företagskunder, fusionerades den 31 december med Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Tapiola.

Aktia-gruppen

Veritas Ömsesidiga Skadeförsäkringsbolag fusionerades den 1 januari med Aktia Abp. Samtidigt ändrades bolagets namn till Aktia Skadeförsäkring Ab. Aktia Bank Abp sålde Aktia Livförsäkring Ab till Aktia Abp den 8 april. Aktia noterades på NASDAQ OMX Helsingfors den 29 september.

Omstruktureringar i de lokala bankerna och försäkringsföreningarna

Omstruktureringarna i sparbankerna fortsatte. Under året ombildades tre sparbanker till sparbanksaktiebolag. Sparbanksaktiebolagen ägs av lokala sparbanksstiftelser. Bankerna ökade i storlek genom den nya bolagsformen då tre andra sparbanker överlät sin verksamhet till sparbanksaktiebolagen. Sparbankerna i Hauho och Rengo bildade *Kantasäästöpankki*, sparbankerna i Töysä och Kuortane *Oma Säästöpankki* och 2010 slutförs samgåendet mellan sparbankerna i Ikalis och Luopiois.

Flera försäkringsföreningar fusionerades under året. Vid årets början fanns det 88 försäkringsföreningar och vid årets slut var antalet 70.

Nya tillsynsobjekt till följd av betaltjänstdirektivet

Direktivet om betaltjänster genomförs i Finland på våren 2010 genom en betaltjänstlag och en lag om betalningsinstitut. Lagarna bildar ett ramverk med bestämmelser bl.a. om förfaranden som ska tillämpas vid tillhandahållande av betaltjänster, tillståndsplikt och kapitalkrav. Lagen om betalningsinstitut leder till att företag som tillhandahåller betaltjänster kommer att omfattas av reglering. Det gäller bland annat företag som tillhandahåller betal- och kreditkort och teleoperatörer som tillhandahåller vissa betaltjänster. Betalningsinstitut enligt de nya lagarna har inte tidigare drivit verksamhet i Finland och de är därför helt nya företag under tillsyn för FI.

I lagen om betalningsinstitut föreskrivs om övergångstider inom vilka tillhandahållare av betaltjänster måste ansöka om auktorisation hos FI. På grund av övergångstiderna fokuseras tillsynen till en början på att utreda verksamhetsförutsättningarna för tillhandahållarna av betaltjänster.

Nya inlåningsföretag

Inlåning har varit en förmånlig refinansieringskälla jämfört med till exempel obligationslån. FI har fått många förfrågningar om förutsättningarna för inlåningsbanksverksamhet och två nya aktörer har lämnat in ansökan om koncession. Särskilt företag som tillhandahåller s.k.

snabblån och konsumtionskrediter för privatpersoner har visat intresse för status som inlåningsbank.

Ett kreditinstitut som har auktorisation i en EES-stat och som har tagit emot gränsöverskridande inlåning från Finland öppnade i slutet av året en filial i Finland.

Nya aktörer fortsatte att etablera sig på marknaden för investeringstjänster och fondsparande

Det fanns fortfarande intresse för att etablera fondbolag trots att fondernas kapital fortsatte att minska under första halvåret. Också nya värdepappersföretag ansökte om verksamhetstillstånd och ansökningarna om uppdatering av befintliga verksamhetstillstånd var talrika under året. Det försämrade marknadsläget har åtminstone inte än lett till några större nedläggningar eller fusioner. Det första mer betydande samgåendet genomfördes i början av hösten när *Evli Bank Ab* köpte *Carnegie Kapitalförvaltning AB* och dess helägda *Carnegie Fondbolag Ab*. Svenska *Nordnet Bank AB*, som under sommaren blev ny ägare till *eQ Bank Ab*, inledde på hösten arbetet med att integrera *eQ Bank Ab*:s affärsområde online brokerage med sin verksamhet och lade ned verksamheter som låg utanför kärnverksamheten.

Fler upplösningar av pensionsstiftelser och pensionskassor än under tidigare år

Sammanlagt sju pensionsstiftelser och pensionskassor som bedrev verksamhet enligt arbetspensionslagstiftningen avvecklades under året genom överföring till arbetspensionsförsäkringsbolag. Överlåtelse av en pensionsstiftelses eller en pensionskassas försäkringsverksamhet till ett försäkringsbolag kräver tillstånd av tillsynsmyndigheten. Avvecklingarna var fler än under tidigare år. Detta innebar en minskning av pensionsstiftelsernas och -kassornas sammanlagda pensionsåtaganden eller försäkringstekniska avsättningar med 18 %. Vid årets slut fanns det sammanlagt 26 ArPL-pensionsstiftelser och -pensionskassor.

Tillsyn över informationen till investerare och kunder

Noterade bolags framtidsutsikter i det försämrade konjunkurläget

På grund av den allt svagare ekonomiska omvärlden gjorde FI i början av året en uppföljningsundersökning av de noterade bolagens redovisning och motivering av framtidsutsikterna i bokslutskommunikéerna 2008. Undersökningen visade att tre av fyra bolag hade lämnat en resultatprognos, när andelen enligt en tidigare undersökning hade varit 96 %. Det osäkra konjunkurläget avspeglades också i att en del av bolagen avstod från att redovisa utsikterna per segment. En del av bolagen däremot lämnade en mer detaljerad information än förut genom att lägga fram en resultatprognos i stället för

Solvens II: Harmoniserad och heltäckande solvenstillsyn av skade-, liv- och återförsäkringsföretag

Europeiska försäkringskommittén antog 2003 kommissionens förslag om totalrevidering av solvensreglerna för försäkringsbolag. För Solvens II-reformen ställdes som mål bland annat att skydda försäkrade förmåner, förbättra företagens egen riskhantering, främja den interna konkurrensen inom EU och bidra till en effektiv kapitalanvändning.

Nytt i Solvens II är att tillgångar och skulder så långt som möjligt ska värderas till marknadsvärde. Nytt är också den riskbedömning som ska göras för beräkning av det kapital som krävs för att täcka riskerna. Risker i företagens verksamhet, tillgångar och skulder är t.ex. försäkringsrisker, marknadsrisker, kreditrisker och operativa risker. Också den samlade effekten av riskerna ska bedömas. Nuvarande solvenskrav i direktiven baserar sig på affärsvolymerna och tar inte hänsyn till de verkliga riskerna i verksamheten. Utöver minimikraven i direktiven har EU-länderna infört nationella tilläggskrav. Dessa varierande nationella krav ersätts nu av harmoniserade solvenskrav.

Vid sidan av kvantitativa solvenskrav framhävs vikten av en god styrning och dess olika delområden, bl.a.

riskhanteringen. Företagen blir till exempel skyldiga att årligen göra en samlad bedömning av sina risker, riskhanteringsmetoder och disponibelt kapital (egen risk- och solvensbedömning). Också genomsynligheten ska ökas både i tillsynsverksamheten och i försäkringsföretagens rapportering av sin verksamhet och riskexponering.

Finanskrisen visade att målen med reformen är hållbara också i kristider och att behovet av nya harmoniserade, riskbaserade regler med fokus på riskhanteringen blivit allt större.

Hur olika investeringsinstrument uppför sig vid marknadsstörningar bör dock undersökas ytterligare, likaså likviditetsrisken i försäkringsverksamheten. Viktigt är också att sörja för en välfungerande gruppillsyn och analysera eventuella procykliska effekter av regelverket. Det behövs skärpta krav på intern styrning, dit också ersättningspolicy räknas.

Mer om Solvens II finns på sidan 43.

allmänna utsikter eller genom att redovisa utsikterna för koncernen även med segmentuppdelning.

Största delen av bolagen lämnade en resultatprognos för hela räkenskapsåret, så osäkerheten tycktes inte ha påverkat prognosperiodens längd. FI har framfört att resultatprognosen i exceptionella fall kan förkortas till att gälla t.ex. det aktuella kvartalet, även om huvudregeln är att utsikter ska publiceras för hela räkenskapsåret.

Flera bolag hänvisade i motiveringarna av sina framtidsutsikter till osäkerheten på marknaden. FI betonade i sina kommentarer att bolagen klart borde informera om osäkerhetsfaktorerna. Överlag motiverades utsikterna på väldigt varierande sätt, vilket överensstämmer med FI:s tidigare observationer. Över hälften av bolagen hänvisade i motiveringarna till kostnadsbesparande åtgärder.

FI gick igenom noterade bolags delårsrapporter och följde även i övrigt upp redovisningen av framtidsutsikter och ändringar i dessa. Enligt observationerna använder bolagen i sina framtidsutsikter en terminologi som inte kan anses särskilt informativ (t.ex. "klart under" eller "sjunker från nivån 2008"). På grund av konjunkturläget

kan det utifrån sådana beskrivningar vara svårt för investerarna att bilda sig en uppfattning om hur väsentliga förändringarna är. FI har därför betonat att bolagen trots osäkerheten i ekonomin bör ge en så tillförlitlig och klar information om den kommande utvecklingen att investerarna kan göra en välgrundad bedömning av bolagets ekonomiska ställning och resultatutveckling.

Särskild fokus på användningen av derivat i tillsynen av flaggnings- och budplikten

Användningen av derivat på värdepappersmarknaden har ökat under de senaste åren. Hösten 2008 bad FI marknadsaktörerna uttala sig om huruvida aktieinnehav via derivat borde beaktas vid bedömning av budplikten. I sina kommentarer till remissvaren meddelade FI på våren att det är möjligt för innehavarna av derivatkontrakt att utöva ett faktiskt bestämmande inflytande över de underliggande aktierna genom kontrakten, och att avvecklingsmetoden (kontant eller fysisk avveckling) inte har någon betydelse i sammanhanget. Situationen bör dock bedömas från fall till fall. I nyhetsbrevet Markkinat framförde FI sina synpunkter på användningen av derivat i samband med flaggnings- och budplikten och fäste aktörernas uppmärksamhet på kraven i regelverken.

Twister om marknadsföringen av värdepapper handläggs i första hand av Värdepappersnämnden

FI granskar prospekten för erbjudanden av värdepapper till allmänheten. Erbjudarna är skyldiga att hålla prospekten tillgängliga för investerarna. Materialet finns till för att informera investerarna om de erbjudna investeringsprodukternas egenskaper och riskerna med produkterna. Ny lagstiftning (MiFID) trädde i kraft den 1 november 2007 och efter det har tjänsteleverantörerna också haft en särskild skyldighet att bedöma lämpligheten av komplexa investeringsprodukter för varje kund.

Förra Finansinspektionen granskade och godkände prospektet för de omdiskuterade Mermaid-lånen (2006) och den tillhörande fyrsidiga marknadsföringsbroschyren. Av dem framgick produktens egenskaper och riskerna med produkten. Också möjligheten att kapitalet kunde gå förlorat var klart redovisad. Produkten var inte kapitalgaranterad.

FI övervakar att gällande regler följs på finansmarknaden. Får FI genom egen tillsyn eller kundklagomål skäl att misstänka att någon verksamhet strider mot gällande regler, undersöker FI saken. Om den misstänkta verksamheten befinns strida mot gällande regler, kan FI till exempel tilldela en offentlig anmärkning eller varning.

FI har däremot inte möjlighet att övervaka försäljningssituationerna och inte heller behörighet att lösa tvister mellan kunder och tjänsteleverantörer. Kundklagomål som gäller tvister hänvisar FI till Försäkrings- och finansrådgivningen (FINE), där Värdepappersnämnden också ligger.

Värdepappersnämnden kan lämna rekommendationer till lösningar i tvister mellan tjänsteleverantörer och icke-professionella kunder. Rekommendationerna är inte bindande för parterna. Handläggningen i nämnden är avgiftsfri för kunderna. Kunden kan också hänskjuta ärendet till domstol. Endast en domstol kan fälla avgöranden som är bindande för alla parter. Ärendena behandlas i nämnden utifrån skriftliga bevis. Domstolen hör också vittnen.

FI har regelmässigt förutsatt att investeringsprodukternas egenskaper beskrivs så likvärdigt som möjligt och att riskerna redovisas tydligt. Också den information som lämnas vid försäljningen ska stämma överens med informationen i prospektet. Detta är viktigt för att investeraren, som bär investeringsrisken, utifrån informationen ska kunna fatta sitt investeringsbeslut.

I sitt tillsynsarbete fäste sig FI också vid användningen av derivat och ingrep vid försummelser av flaggnings-skyldigheten genom att på våren tilldela två aktörer offentlig anmärkning när de försummat att flagga förändringar i sitt aktieinnehav till följd av aktielån. Aktielånen gällde en situation där aktören hade lånat in underliggande aktier i ett terminskontrakt för att delta i en bolagsstämma.

Tillsynen fokuserade också på marknadsföringsmaterialet om indexlån

Under 2007 och 2008 granskade gamla FI marknadsföringsmaterialet om indexlån och rapporterade bristerna till inspektionsobjekten. I den löpande tillsynen under 2009 kontrollerade FI att marknadsföringsmaterialet var sakligt och fokuserade särskilt på marknadsförarnas nättjänster. FI informerade i juni marknadsförarna om observationerna med ett tillsynsmeddelande och allmänheten med ett pressmeddelande.

Marknadsföringsmaterialet uppvisade alltför många brister, framför allt i beskrivningarna av riskerna med produkterna. Om värdepapperens säkerhet är ett argument i marknadsföringen, ska riskerna med dem samtidigt klart och tydligt tas upp för att undvika vilseledning. Enligt FI är det t.ex. vilseledande att i marknadsföringen lyfta fram kapitalgarantin för värdepapperen utan att samtidigt lämna information om riskerna i fråga om återbetalningen.

Placeringsfondernas informationsskyldighet undersöktes

FI gick igenom lagstadgat publicerat material och marknadsföringsmaterial om placeringsfonder för att undersöka hur informationsskyldigheten uppfylls. Undersökningen omfattade en eller flera placeringsfonder i varje fondbolag. Inspektionen var en uppföljning av den undersökning som genomfördes sommaren 2008. I inspektionsbrevet från 2008 betonades vikten av att redogöra för riskerna och framför allt lyfta fram fondernas särdrag i placeringspolicy och riskredovisningen. Den uppföljande inspektionen fokuserades på redovisningen av placeringspolicy, risker och nyckeltal, eftersom dessa tidigare uppvisat de största bristerna.

En del av de förenklade fondprospekten innehöll en mycket allmänt hållen beskrivning av placeringspolicy, vilket gjorde det svårt för investerarna att bedöma de särskilda risker som är förenade med de olika placeringsfonderna. FI noterade också att terminologin i de förenklade fondprospekten för korträntefonder inte alltid var exakt och entydig t.ex. i fråga om placeringsfondens penningmarknadskaraktär eller definitioner av duration och löptid.

Många fondbolag åskådliggjorde riskredovisningarna med risktabeller eller riskklassificeringar i enlighet med myndigheternas rekommendationer. En del av

korträntefonderna hade liknats vid och föreslagits som alternativ till insättningar på inlåningskonton trots helt olika riskprofiler.

De förenklade fondprospekten och övrigt marknadsföringsmaterial om placeringsfonderna hade inte alltid uppdaterats enligt det förändrade marknadsläget och förändringarna i placeringsfondens investeringsverksamhet. Det förenklade fondprospektet är ett viktigt medium för förmedling av information om en enskild placeringsfond och ska därför hållas uppdaterat. Förenklade fondprospekt ska uppdateras så att de motsvarar förändringarna i både marknadsläget och placeringsfondens investeringsverksamhet.

FI uppmanade fondbolagen att regelbundet se över allt sådant material om enskilda placeringsfonder som tillhandahålls investerare och vid behov uppdatera materialet. Med utgångspunkt i observationerna under året kommer FI under 2010 att granska material som omfattas av placeringsfondernas informationsskyldighet.

Informationen i det skriftliga materialet om spar- och placeringsförsäkringar

På våren bad FI livförsäkringsbolagen i Finland lämna in sitt produktmaterial om alla spar- och fondförsäkringar som för närvarande erbjuds på marknaden. Det införade materialet omfattade produktbeskrivningar och/eller -broschyrer, försäkringsvillkor, prislistor, skriftlig kundinformation om placeringsinstrumenten och detaljerad förteckning över placeringsinstrument som kan kopplas till produkten och beräkningsgrunder för produkterna. Dessutom bad FI bolagen redogöra för planerade nya produkter. Undersökningen gällde totalt 54 produkter i 11 livförsäkringsbolag.

Syftet med undersökningen var att heltäckande kartlägga de nuvarande försäkringarna och deras egenskaper och undersöka vilken slags skriftlig information som erbjuds kunden vid själva försäljningen och vilket annat skriftligt material som finns tillgängligt om produkten. Syftet var vidare att analysera hur sådan information som FI anser viktig har tagits upp i det skriftliga materialet: bl.a. om produktbeskrivningarna av fondförsäkringar tar upp risken att förlora kapitalet, om det ges förväntningar om avkastning på försäkringsparandet och hurdan information kunden ges om kostnader och provisioner.

Största delen av de tillfrågade bolagen tillhandahöll både fondförsäkringar och traditionella försäkringar eller kombinationer av dem. Försäkringsvillkoren och produktbeskrivningarna var överlag sakliga. Informationen om frågor som var föremål för särskild granskning ingick huvudsakligen i antingen produktbeskrivningen eller försäkringsvillkoren. Bolagen uppmärksammades dock särskilt på följande: kunderna bör klart informeras om risken att förlora kapitalet och av informationen om

kostnaderna för pensionsförsäkringar bör det framgå vilka kostnader som debiteras under spartiden respektive pensionstiden. Samtidigt som bolagen informerar om skatteförmånerna av försäkringarna när det gäller långfristiga avtal är det också viktigt att påminna om att skattelagstiftningen kan ändras och därigenom påverka gällande avtal.

IFRS-tillsyn över noterade bolag

Tillsynen över de finansiella rapporterna 2008 inriktades särskilt på informationen om nedskrivningsprövning och finansiella instrument. Dessutom bedömdes redovisningen av bivillkor i bolagens låneavtal och redovisningen av bolagens förmåga att fortsätta verksamheten. Viktiga redovisningsfrågor som aktualiserades i samband med prospekttillsynen gällde huvudsakligen redovisningen av strukturaffärer i årsredovisningen.

Informationen om nedskrivningsprövning av goodwill genomsynligare

I det rådande osäkra marknadsläget har det blivit allt viktigare att öppet redovisa värdena för de antaganden som använts vid prövningen av goodwill eftersom prövningsresultatet i hög grad påverkas av dessa värden, t.ex. nivån på de framtida kassaflödena från bolagets verksamhet och diskonteringsräntan. Av noterna till bokslutet framgick inte utförligt och uttömmande hur värdena för antagandena och förändringar i dem påverkade beräkningen av nyttjandevärden och följaktligen prövningsresultatet. Endast ett fåtal bolag hade redogjort för ändringar i diskonteringsräntorna och beräkningsmetoderna jämfört med föregående år. Bolagen hade inte heller alltid uppdaterat diskonteringsräntan så att den speglade marknadens bedömning vid prövningstidpunkten. Den globala recessionen ökar riskerna i verksamheten och detta borde speglas också i den diskonteringsränta som används vid prövningen både när det gäller den riskfria räntan och räntans övriga marknadskomponenter. Den information som lämnas om känslighetsanalyserna av prövningsresultaten har förbättrats år för år, men i årsredovisningarna för 2008 var uppgifterna ofta ändå inte tillräckligt informativa.

Information om känslighetsanalyser av finansieringsrisker och om bivillkor

Informationen i bolagens finansiella rapporter ska göra det möjligt för investerarna att bedöma arten och omfattningen av riskerna med finansiella instrument. Informationen om känslighetsanalyserna av marknadsrisker ska redovisa effekterna på eget kapital och resultat till följd av förändringar i olika marknadsrisker, såsom ränte-, valuta-, kredit- och prisrisker. Rapporteringen av kreditrisk var alltjämt anspråkslös, men informationen om likviditetsrisk var klart bättre än tidigare.

Informationen om riskerna ska omfatta också bivillkor (*covenants*), eftersom eventuella brott mot bivillkoren i

låneavtal kan vittna om bolagets likviditets- eller ränterisk. FI anser att alltmer detaljerad information om bivillkoren ska lämnas när sannolikheten för brott mot dem ökar.

I noterade banker övervakades 2009 särskilt redovisningsprinciperna för innehav av finansiella instrument och tillämpningen i praktiken. Tillsynen fokuserades främst på aktie-, fond- och ränteplaceringar klassificerade som finansiella tillgångar som kan säljas, eftersom oron på finansmarknaden starkt påverkade det verkliga värdet av dessa placeringar.

Nedskrivningsprövningar och företagsförvärv kommer fortsatt att prioriteras i redovisningstillsynen under 2010. Resultaten av tillsynen kommer att rapporteras allteftersom.

Banktjänster

Priserna och tillgången på grundläggande banktjänster oförändrade

Enligt FI:s bedömning var tillgången på grundläggande banktjänster fortfarande god och prissättningen inte nämnvärt förändrad. Grundläggande banktjänster tillhandahålls numera i form av olika stamkunds- och servicepaket, vilket kan påverka prissättningen av tjänsterna och genomsynligheten och jämförbarheten av prissättningen.

Prissättningen hade inte nämnvärt förändrats jämfört med undersökningen 2008. Oftast hade höjningarna gällt t.ex. månadsavgifter för parallellkort från Visa och vissa enstaka avgifter. Alla banker tillhandahöll fortfarande avgiftsfri fakturabetalning genom direktdebitering. Annars var betalning via nätet det mest fördelaktiga betalningssättet och månadsavgiften var vanligen 2,50 euro. Dyrast var det fortfarande att betala räkningar kontant över disk. Som mest kostade det 6,60–7,00 euro per faktura.

Uppförande i kundrelationer

Villkor för amorteringsfrihet

I några banker hade en höjning av lånemarginalen ställts som villkor för amorteringsfrihet på bolån. Kravet hade i vissa fall kommit som en överraskning för låntagaren. I ett brev till Finansbranschens Centralförbund i augusti påpekade FI att det från låntagarens synpunkt är oskäligt att ställa en höjning av lånemarginalen som villkor för amorteringsfrihet på ett bolån i följande fall:

- Amorteringsfriheten har överenskommit i låneavtalet och av avtalet framgår inte att andra lånevillkor kan justeras i samband med eller efter beviljandet av amorteringsfrihet

- Någon amorteringsfrihet har inte överenskommit i låneavtalet, men låneavtalet har tecknats vid en tidpunkt då amorteringsfrihet marknadsförts på ett sådant sätt att låntagaren på goda grunder kan ha fått uppfattningen att inga andra lånevillkor kommer att justeras i samband med beviljandet av amorteringsfrihet
- Någon amorteringsfrihet har inte överenskommit i låneavtalet, men när låneavtalet tecknades lät långivaren på annat sätt låntagaren förstå att inga andra lånevillkor kommer att justeras i samband med beviljandet av amorteringsfrihet.

Byte av referensränta

Som referensränta för bolån har vanligen använts 12 månaders Euribor. När de kortare Euriborräntorna sjönk ville kunderna byta referensräntan till kortare räntor. Bankerna var villiga att byta referensräntan, men också negativa beslut förekom. Kunderna ansåg ofta att de hade rätt till byte av referensräntan utan andra ändringar i lånevillkor eller kostnader. Byte av referensräntan förutsätter alltid medgivande från banken och banken kan ta betalt för bytet enligt sin prislista. Om inget särskilt har avtalats om rätten till byte, behöver banken inte gå med på att byta referensräntan. Kunden kan dock alltid betala tillbaka lånet på vissa villkor.

Stora variationer i lämplighetsprövningen av kapitalförvaltningstjänster och investeringsråd

En värdepappersförmedlare som tillhandahåller kapitalförvaltning eller investeringsrådgivning ska innan investeringstjänsterna tillhandahålls inhämta tillräckliga uppgifter om kundernas ekonomiska ställning, erfarenhet och kunskaper inom investeringsområdet och investeringsmål för att kunna rekommendera lämpliga värdepapper och tjänster. Bedömningen av de insamlade uppgifterna ska speglas i de produkter och tjänster som erbjuds. Värdepappersförmedlaren svarar för att den tillhandahållna produkten eller tjänsten är lämplig för kunden.

FI gjorde på våren en inspektion av lämplighetsprövningen. Syftet med inspektionen var att säkerställa att värdepappersförmedlarna gör en lämplighetsprövning enligt värdepappersmarknadslagen innan de erbjuder kunderna kapitalförvaltningstjänster eller investeringsråd. Vid inspektionen undersökte FI hur värdepappersförmedlarna samlar information om kunderna, vilka uppgifter som inhämtas och hur de dokumenteras. Vid inspektionen analyserades också hur den lämplighetsbedömning värdepappersförmedlaren gjort speglas i den tjänst eller produkt som tillhandahålls.

De flesta av de inspekterade värdepappersförmedlarna inhämtade på lagstadgat sätt den information om sina nya kunder som krävs för lämplighetsprövningen. Flera värdepappersförmedlare höll däremot ännu på att samla in information om sina gamla kunder.

En del av de värdepappersförmedlare som tillhandahåller investeringsrådgivning samlar in information och bedömer lämpligheten för alla nya kunder. En del värdepappersförmedlare å sin sida inhämtade inte information om och prövade inte lämpligheten för alla rådgivningskunder, eftersom de råd som kunderna fått hade rubricerats som allokeringråd, som inte behöver lämplighetsprövas. Men i själva verket handlade det om t.ex. rekommendationer att placera i en viss fond.

Ett allmänt inspektionsbrev sändes till alla företag som tillhandahåller kapitalförvaltning och investeringsrådgivning.

Utbildning av försäkringsbolagens försäljare och ombud

De platsundersökningar av försäkringsbolagens försäljning och marknadsföring som FI:s föregångare Försäkringsinspektionen hade inlett 2006 fortsatte. På våren inspekterades två skadeförsäkringsbolag, ett livförsäkringsbolag och den finländska filialen till ett utländskt EES-skadeförsäkringsbolag. Syftet var att säkerställa att bolagen har tillräckliga utbildnings-, styr- och kontrollsystem, så att den information som ges vid marknadsföring och försäljning och de rutiner som följs i kundrelationerna är förenliga med lag och god försäkringssed.

Vid platsbesöken påträffades inga allvarliga brister eller skäl till anmärkningar. En observation var att utbildningen av försäljare och ombud hade förbättrats. FI granskade särskilt metoderna för jämförelse av konkurrerande produkter och rutinerna för att säkerställa att kunderna får all den information de behöver för att kunna välja försäkring. Ombuden å sin sida brast i sin skyldighet att tillhandahålla information om sig själva enligt lagen om försäkringsförmedling.

Allt längre handläggningstider i arbetslöshetskassorna

Under 2008 var den genomsnittliga handläggningstiden för beslut om inkomstrelaterad dagpenning i arbetslöshetskassorna 15,5 dagar. Motsvarande siffra under tredje kvartalet 2009 var 36,5 dagar. Särskilt i industribranschernas arbetslöshetskassor blev handläggningstiderna längre. Det berodde huvudsakligen på tillströmningen av ansökningar på grund av permitteringar och uppsägningar.

Arbetslöshetskassorna försökte lösa problemen med handläggningstiderna bl.a. genom att anställa mer personal, låta de anställda utföra mertids- och overtidsarbete och organisera sin verksamhet mer effektivt. Kassorna ökade också utbildningen och vägledningen för både anställda och sökande. Tack vare dessa åtgärder ökade antalet beslut i arbetslöshetskassorna i bästa fall till det dubbla eller tredubbla. Mot slutet av året

syntes redan tecken på att handläggningstiderna slutade öka eller rentav började minska.

FI undersökte läget och ansåg att de längsta handläggningstiderna var alldeles för långa med tanke på att besluten gällde utkomstskyddet för de sökande. Men samtidigt konstaterade FI att arbetslöshetskassorna inte genom sina egna åtgärder orsakat anstormningen av ansökningar och att de vidtagit kraftfulla åtgärder för att rätta till situationen.

Arbetslöshetskassornas handläggningsrutiner, internkontroll och administrativa IT-säkerhet

Den inspektion av arbetslöshetskassornas handläggningsförfarande som hade inletts 2008 av FI:s föregångare Försäkringsinspektionen fortsatte med inspektioner av handläggningsrutinerna för ansökningar om inkomstrelaterad dagpenning och metoderna för internkontroll och administrativ informationssäkerhet i ansökningsförfarandet. Platsundersökningar gjordes i 29 av totalt 36 arbetslöshetskassor. Varje inspekterad kassa fick en inspektionsrapport. Inspektionerna visade att handläggningen av ansökningar om förmåner allmänt taget varit korrekt i arbetslöshetskassorna. Den vanligaste observationen i fråga om internkontrollen var att arbetslöshetskassorna hade flera olika rutiner för internkontroll, men hittills har internkontrollen inte behandlats som en helhet. Den vanligaste anmärkningen om den administrativa informationssäkerheten var att arbetslöshetskassorna borde dokumentera den bättre.

Tillsyn över värdepappershandeln

Inspektion av värdepappersförmedlarnas transaktionsrapportering

Huvudsyftet med inspektionen var att utvärdera täckningen, rapporteringsprocessen och kontrollerna i den transaktionsrapportering som avses i transaktionsrapporteringsstandarderna. Syftet med rapporteringen är att ge FI en samlad tillgång till den information om handeln som behövs för tillsynen. En effektiv tillsyn kräver att rapporteringen är täckande, relevant, aktuell och tillförlitlig.

Vissa värdepappersförmedlare rapporterade bara en del av de rapporteringspliktiga transaktionerna, medan andra rapporterade transaktioner som inte omfattades av rapporteringsskyldigheten. Innehållet i rapporterna kunde också vara bristfälligt. Brister förekom i den systematiska uppföljningen och internkontrollen av rapporteringen.

I inspektionsbrev till de inspekterade värdepappersförmedlarna krävdes korrigerande åtgärder för att förbättra täckningen och riktigheten i rapporteringen. Genom fortlöpande tillsyn kontrollerar FI att åtgärderna genomförs. Till alla rapporteringsskyldiga skickade FI dessutom

ett cirkulärbrev med observationer från inspektionerna och platsbesöken i syfte att förhindra och rätta till felaktiga rutiner.

Misstänkta fall av missbruk och administrativa sanktioner

Under året undersöktes 74 tillsynsfall (gamla FI undersökte 62 fall 2008). Av dessa gällde 37 (27) misstänkt missbruk av insiderinformation, 17 (11) misstänkt kursmanipulation och 16 (12) misstänkt försummelse av informationsskyldigheten. De övriga 4 (12) fallen gällde främst marknadsuppförande.

FI tilldelade 5 offentliga anmärkningar: 2 för försummelse av flaggningskyldigheten, 1 för brott mot förbudet att röja insiderinformation, 1 för kursmanipulation och 1 för försummelse av prospektskyldigheten (2008 tilldelades 1 offentlig anmärkning för utnyttjande av insiderinformation och 1 offentlig varning för försummelse av informationskyldigheten).

Tillsyn över infrastrukturen

Central motpartsclearing infördes också i Helsingfors

Nasdaq OMX införde central motpartsclearing för aktiehandeln på Helsingforsbörsen samtidigt med Stockholms- och Köpenhamnsbörserna. Som frivillig

infördes den i februari mellan marknadsdeltagare som visat intresse för det och som obligatorisk för alla marknadsdeltagare i november. Den obligatoriska clearingen övades med tre aktier från början av oktober. I praktiken sköts den centrala motpartsclearingen av holländska European Multilateral Clearing Facility (EMCF).

I den centrala motpartsclearingen går EMCF in som motpart till köparna och säljarna, nettar transaktionerna genom att summera köp och försäljningar för varje deltagare och överför nettot till Euroclear Finlands (EFi) system för avveckling. EFi-deltagarna fördelar nettobeloppet på investerarnas konton. På det här sättet delas den traditionella clearingen och avvecklingen, som sker på en och samma plats, upp i clearing genom central motpart och avveckling i värdepapperscentralen. FI övervakar övergången till central motpartsclearing och företagets förutsättningar att införa den. FI slöt nödvändiga samförståndsavtal med andra myndigheter som övervakar verksamheten.

Tillstånd och registrering

Under året beviljade FI nya verksamhetstillstånd för åtta värdepappersföretag och tre fondbolag. Tre verksamhetstillstånd utvidgades och ett återkallades på bolagets egen begäran. Att döma av förfrågningarna om verksamhetstillstånd för värdepappersföretag och fondbolag håller utbudet av investerings- och fondtjänster på att öka. Upp till 670 nya försäkringsförmedlare registrerades under året.

Tillstånd söks ofta av små företag med anställda i många roller. Detta kan äventyra en god intern styrning och är därför en utmaning för både sökanden och tillsynen. Sökandena försöker också lägga ut så många verksamheter som möjligt och skapa geografisk täckning för tjänsterna med hjälp av ett vidsträckt nätverk av anknutna ombud.

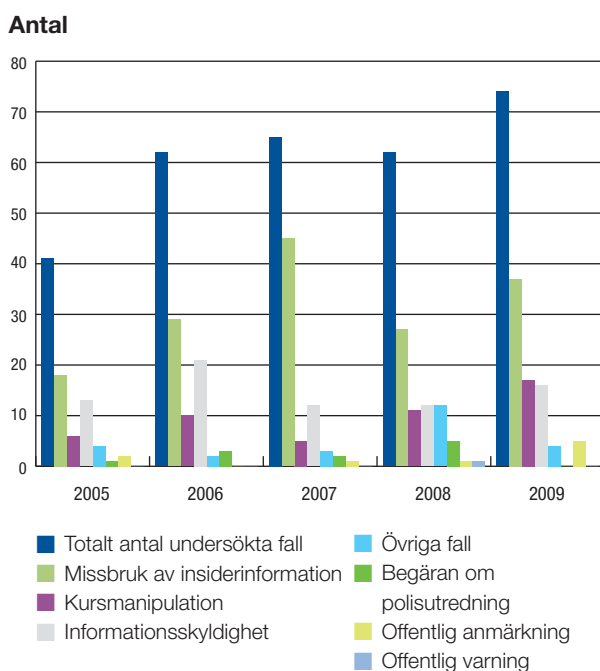
Hundra företag sattes upp på varningslistan på www.finansinspektionen.fi. Största delen av företagen var sådana som någon utländsk tillsynsmyndighet anmält.

Kundupplysning och kundklagomål

FI:s 15 inslag på investeringsmässan Sijoitus-Invest 2009 handlade bl.a. om försäkringsplacering, bedrägerier, investerarskydd och en jämförande studie av indexlån, fonder och fondförsäkringar. På mässan publicerades en ny version av frågesporten Finanshajen, som kompletterats med frågor om försäkringar. Spelet har nu spelats drygt 45 000 gånger.

FI deltog även 2009 i Finlands Banks studiepaket för skolelever och studerande på webbplatsen www.euro.fi. FI:s bidrag Skenar mopedlånet i väg? behandlar

Tillsynsfall på värdepappersmarknaden undersökta av Finansinspektionen 2005–2009

Fallen 2005–2008 undersöktes av förra Finansinspektionen.
Källa: Finansinspektionen.

Lyckade val av placeringsprodukter kräver kunniga säljare och upplysta köpare

Den gynnsamma utvecklingen på investeringsmarknaderna under många år före finanskrisen skapade en god grund för utveckling av en ny typ av placeringsprodukter, som ofta också var alltmer komplexa eller riskfyllda. Också på de etablerade placeringsprodukterna sökte man aggressivt avkastning och då testades gränserna för den bild av risker eller placeringsobjekt som skapats hos investerarna.

Finanskrisen med dess effekter på prissättningen av riskerna aktualiserade sådana produktrisker som klart varit svåra att kommunicera eller kommunicerats bristfälligt. I fråga om indexlån har risken att förlora kapitalet inte varit helt klar för investerarna, eftersom produkten marknadsförts som kapitalgaranterad samtidigt som risken för att emittenten inte ska kunna betala tillbaka lånet beskrivits på ett bristfälligt sätt. När det gäller placeringsfonder har placeringspolicyn eller riskredovisningen nödvändigtvis inte uppdaterats i takt med förändringarna i placeringsverksamheten eller risknivån.

Realiserade risker har för sin del påmint om att både kunniga säljare och upplysta köpare behövs för att valet av placeringsprodukter i slutändan ska bli lyckat.

En kunnig säljare har välfungerande interna processer

Tjänsteleverantören ska ha en klar uppfattning om sin egen kundkrets och om vilka produkter som lämpar sig för olika kundgrupper. Alla produkter lämpar sig inte för alla och alla produkter ska inte heller säljas till alla. Dessa aspekter bör beaktas redan i ett tidigt skede av produktutvecklingen.

Att lämna riktig och tillräcklig information om placeringsobjekten ingår i tjänsteleverantörens informations-skyldighet. Utöver lagstadgat material får investerarna ofta också information som klassificeras som marknadsföringsmaterial. För material som omfattas av den egentliga informationsskyldigheten finns detaljerade bestämmelser om vilka uppgifter som ska lämnas till investeraren om en produkt. Däremot finns det inte lika detaljerade bestämmelser om marknadsföringsmaterialet, utan i stället betonas att informationen om olika produkttegenskaper ska vara väl avvägd och att den inte får vara osann eller vilseledande.

För placeringsförsäkringar gäller andra bestämmelser. Försäkringsgivaren ska ge försäkringstagaren den information som behövs för bedömning av försäkringsbehovet och valet av försäkring, men vilka uppgifter som ska lämnas fastställs inte i lagen i detalj.

Utöver tillräcklig skriftlig information för att uppfylla

informations-skyldigheten är det viktigt med vägledning och utbildning av försäljningspersonalen. Kunden lägger ofta stor vikt vid den muntliga information som lämnas personligen vid försäljningstillfället. All personal inom kundarbetet måste kunna följa med vad som händer på marknaden, så att tillräcklig och aktuell information till stöd för placeringsbesluten kan lämnas till kunderna. Exceptionella marknadsförhållanden accentuerar behovet av aktuell information.

En upplyst köpare tar del av informationen och jämför alternativ

Det finns många olika slags placeringsprodukter och investerarnas behov är individuella. Placeringshorisont, riskvillighet, kompetens och investerbart kapital är alla faktorer som påverkar antalet tillbudsstående alternativ och investerarens slutliga val.

Ansvar för att ta del av materialet om placeringsobjektet ligger alltid på investeraren. Investeraren bör bilda sig en klar och realistisk uppfattning om målen med sin placering och vilka frågor som bör klarläggas för att möjliggöra en tillförlitlig bedömning av riskerna med placeringen. Inga placeringsbeslut borde fattas enbart på basis av marknadsföringsmaterial.

Investeraren kan alltid låta bli att göra placeringen, om t.ex. produktvillkoren är för svårbegripliga, placeringsbeslutet måste fattas för snabbt eller produktriskerna är oklara.

Försäljningssituationer kan inte övervakas

En tillsyn som täcker alla produkter eller försäljningssituationer är inte möjlig. Utgående från riskerna fokuserar FI sin tillsyn på t.ex. komplexa och nya produkter och sådana delområden av investerarinformationen där brister tidigare har observerats.

FI fastställer stadgarna för placeringsfonder men förhandsgranskar inte prospekt, översikter eller marknadsföringsmaterial om dem. Däremot ska inhemska emittenters prospekt om indexlån godkännas av FI. Vidare godkänner FI grundprospekten, men lånevillkoren för enskilda produkter förhandsgranskas inte. FI fastställer inte i förväg villkor, produktbroschyrer eller marknadsföringsmaterial för försäkringar. Prospekt och översikter om placeringsfonder, lånevillkoren för indexlån, marknadsföringen av placeringsprodukter samt villkoren för, broschyrer om och marknadsföringen av försäkringar övervakas i efterhand genom särskilda inspektioner eller efter klagomål från kunder. FI har dock inte möjlighet att övervaka alla enskilda försäljningssituationer och inte heller behörighet att lösa tvister mellan kunder och tjänsteleverantörer.

sparformer, lån och snabblån. Antalet besökare på www.euro.fi ökade från föregående år med 40 %, vilket innebar nästan 8 000 besökare per månad under hösten 2009.

FI:s telefonrådgivning svarar på frågor från bank-, försäkrings- och placeringskunder om bl.a. de finansiella företagens uppförande mot kunderna. Till det avgiftsfria servicenumret kom ca 300 samtal under året. Antalet skriftliga klagomål och förfrågningar uppgick till 200.

Kundförfrågningar dirigeras också till Försäkrings- och finansrådgivningen FINE, som är en rådgivningsbyrå upprättad av Konsumentverket, FI och Finansbranschens Centralförbund. Vid FINE finns också bank-, försäkrings- och värdepappersnämnder dit de finansiella företagens kunder kan vända sig vid tvister.

Informationsgivning till intressegrupper

FI informerar aktivt marknadsdeltagarna om aktuella reglerings- och tillsynsfrågor och upprätthåller en öppen dialog med dem. På FI:s egna kurser föreläste FI:s experter under året om Solvens II, tillfälliga statliga garantier och IFRS-tillsyn. FI-anställda höll också föredrag vid drygt hundra intressegruppsmöten.

Under 2009 publicerades fyra nummer av nyhetsbrevet Markkinat, som främst är riktat till de noterade bolagen. De fyra numren tog upp aktuella marknadstillsynsfrågor som gällde tolkningar, standarder och lagstiftning om noterade bolags informationsskyldighet, redovisnings-tillsynen och observationer i tillsynen.

Samarbetet mellan tillsynsmyndigheter i EU

Tillsynskommittéerna gjorde regelbundna lägesanalyser av finanssektorn

Europeiska banktillsynskommittén (CEBS) följde och analyserade utvecklingen i EU:s banksektor och rapporterade till EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (Economic and Financial Committee, EFC). CEBS analyserar framför allt de största gränsöverskridande bankkonglomeratens risker och kapitaltäckning samt tillsynsåtgärder som behöver vidtas. FI sammanställde analyser av den finländska banksektorn för behandling på EU-nivå och deltog aktivt i arbetet med att ta fram en samlad bedömning i CEBS arbetsgrupp Groupe de Contact. Inom Groupe de Contact utbytte de nationella tillsynsmyndigheterna regelbundet information om läget i olika länders banksektorer och även om läget i enskilda banker.

CEBS gav ut nya riktlinjer om riskhantering och tillsynskollegier

CEBS inledde flera projekt för att åtgärda konstaterade

brister i bankernas riskhantering. CEBS gav ut nya allmänna riktlinjer om riskhantering med fokus på högsta ledningens ansvar att bestämma riskvilligheten i banken och vikten av en heltäckande riskhantering. Erfarenheterna av finanskrisen har visat att också riskerna med olika affärsmodeller måste analyseras. CEBS publicerade också principer för sunda ersättningssystem och rekommendationer om likviditetsriskhantering. Vägledningen preciserades på hösten genom ett remissförslag om ett kvantitativt regelverk om likviditetsrisker. Detaljerade riktlinjer för hur tillsynskollegierna ska fungera och hur stresstesterna i finansiella företag ska genomföras togs fram lagom till CEBS-mötet i december. CEBS analyserade också de kontracykliska effekterna av de nya reglerna om finansiella instrument jämfört med gällande regelverk.

En arbetsgrupp inom CEIOPS utvärderade effekterna av finanskrisen

Den globala finanskrisen speglades också i arbetet inom CEIOPS (Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors). Vid årsskiftet 2008/2009 utarbetades dokumentet "The lessons to be learnt from the current crisis", som tog upp frågor som krisen väckt och framför allt hur de kunde utnyttjas i beredningen av Solvens II och mer allmänt i arbetet inom CEIOPS. En krisarbetsgrupp hade till uppgift att snabbt samla in information och analysera effekterna av enskilda händelser på försäkringsbranschen och pensionsfonderna.

FI har representanter i nästan alla arbetsgrupper inom CEIOPS: Solvens II (alla fyra arbetsgrupper), granskningspanelen (Review Panel), CCP-kommittén för konsumentfrågor (Committee on Consumer Protection) och stabilitetskommittén (Financial Stability Committee).

En stor del av arbetet i CEIOPS gällde beredningen av Solvens II-direktivet och utformningen av råd till kommissionen om genomförandeåtgärder på nivå 2.

FI har som målsättning att säkerställa att CEIOPS råd är i linje med principerna i direktivet så att de beaktar tillämpbarheten och ändamålsenligheten för olika typer av aktörer. Den viktigaste målsättningen var att regelverket skulle vara tillräckligt exakt och genomförbart i den nationella tillsynen och i de finansiella företagen. Särdragen i de nationella marknaderna underströks så att de kan beaktas vid genomförandet utan att konvergensmålen äventyras.

CESR analyserade effekterna av finanskrisen och arbetade med att utveckla tillsyn och reglering

CESR analyserade de strukturella effekterna på värdepappershandeln av MiFID-direktivet som trätt i kraft 2007. Som ett led i detta arbete undersöktes också åtkomsten till offentlig information om handeln. Undersökningens resultat och eventuella

förbättringsförslag läggs fram för kommissionen som ett led i den regelmässiga utvärderingen av direktivet. För genomlysning av handeln inleddes medlemmarna emellan också en samordning av undantag som beviljas handelssystemen.

CESR svarade på kommissionens remiss om blandprodukter som riktas till privata investerare. Kommissionen vill kartlägga behovet av ny lagstiftning om blandprodukter för att likrikta investerarskyddet oberoende av investeringsform. Arbetet fortsätter 2010 i samarbete med CEBS och CEIOPS.

Finanskrisen visade på skillnader i reglerna för blankning av värdepapper. För att rätta till missförhållandet skickade CESR ett förslag om anmälningsskyldighet vid blankning ut på remiss. I samrådsdokumentet föreslås en alleuropeisk modell för rapportering och offentliggörande av stora korta positioner.

CESR:s viktigaste råd avseende investeringsfonder gällde följande ämnesområden:

- fondbolagspass och riktlinjer för relaterad verksamhet (regler på MiFID-nivå)
- riskhanteringsprinciper och utformning av riskmått
- KID (Key Investor Information Document), med tonvikt på ett syntetiskt riskmått och kostnadsrapportering
- gränsöverskridande fusioner
- master-feeder-strukturer
- snabbare underrättelseprocess.

Under 2009 färdigställdes den centrala instrumentdatabasen IRDS. I den samlas uppgifter om alla instrument som getts ut på reglerade marknader inom EES. IRDS används internt av tillsynsmyndigheterna. Över en halv miljon instrument som är föremål för handel finns registrerade i databasen.

CESR förbereder en utbyggnad av transaktionsrapporteringen och informationsutbytet till att omfatta OTC-instrument. Denna utbyggnad av systemet för utbyte av transaktionsrapporter (TREM) ska tas i drift 2010.

I EECS (European Enforcers' Coordination Session) behandlas frågor om IFRS-tillämpning avseende såväl tekniska lösningar som tillsynsåtgärder. FI hänsköt nio redovisningsfrågor till EECS. Frågorna gällde företagsförvärv, strategiska aktieinvesteringar och nedskrivningsprövning.

För finanskrisen tillsatte CESR-Fin arbetsgruppen Fair value 2008. Arbetsgruppen deltog i diskussioner som på

det globala planet fördes om marknadskrisens effekter på den finansiella rapporteringen och om problemen med redovisningen till verkligt värde på illikvida marknader. Arbetsgruppen samordnade också en genomgång av den finansiella rapporteringen i finanssektorn som en gemensam åtgärd på Europainivå tillsammans med de nationella tillsynsmyndigheterna. En rapport om efterlevnaden av standard IFRS 7 gavs ut i november.

I sikte 2010

- Inspektionerna av risker och riskhantering utökas och stresstesterna fortsätter så länge omvärldsproblemen kvarstår
- Inspektionerna av försäkrings- och pensionsanstaltens placeringsrisker och bankernas kreditrisker fortsätter; inspektioner av försäkringsbolagens operativa och försäkringstekniska risker inleds
- Inspektioner inriktas på processerna för utveckling och försäljning av investeringstjänster och -produkter
- Uppfyllandet av den regelbundna informationskyldigheten i noterade bolag inspekteras
- Tjänsteleverantörernas möjligheter att på ett tillförlitligt sätt tillhandahålla långsiktigt sparande undersöks
- Myndighetsrapporteringen av den finansiella ställningen och riskerna i försäkrings- och pensionsanstalterna ses över
- Transaktionsrapporteringsskyldigheten utvidgas att gälla handeln med derivat
- Kundupplysningen effektiviseras för att öka kundernas risk- och kostnadsmedvetenhet
- Tillsynen av finanskonglomeratet Sampo i samarbete med utländska tillsynsmyndigheter inleds
- Information ges regelbundet om förändringar i de europeiska solvens- och kapitaltäckningsreglerna för försäkringsbolag och banker
- Förberedelser vidtas för EU:s nya tillsynsorgan och flera stora regelreformer

FI:s regleringsverksamhet bestod dels av egen regelgivning, dels av medverkan i lagberedningen i Finland och EU. Inom EU medverkade FI framför allt i tillsynscommitéerna (CEBS, CESR och CEIOPS). På det nationella planet deltog representanter för FI i lagberedningsgrupper under olika ministeriers ledning.

Målet för verksamheten var att främja harmoniseringen av regelverk och tillsynspraxis inom EU, att sörja för att FI:s egen regelgivning är tydlig och inriktad på väsentliga frågor och att bidra till utvecklingen av en ansvarsfull självreglering.

Förändringar i regleringen på grund av finanskrisen

Europeiska kommissionen tillsatte i november 2008 en expertgrupp som den 25 februari publicerade sin rapport om utveckling av det europeiska reglerings- och tillsynssystemet. Kommissionen tog preliminärt ställning till denna s.k. de Larosière-rapports rekommendationer om en reform av den finansiella regleringen och tillsynen i ett meddelande på våren 2009. Med detta förberedande arbete som underlag lade kommissionen fram flera förslag till revidering av EU-lagstiftningen.

Huvudpunkterna i förslaget

Genom ändringarna reformeras finansmarknadstillsynen inom EU samtidigt som tillsynsluckorna täpps till och bristerna avhjälpas.

Tillsynen utvecklas genom att ett EU-organ, Europeiska systemriskrådet (*European Systemic Risk Board, ESRB*), inrättas för makrotillsyn över det finansiella systemet. För mikrotillsyn föreslår kommissionen att ett europeiskt system för finansiell tillsyn (*European System of Financial Supervisors, ESFS*) inrättas. Systemet består av ett nätverk av nationella finansiella tillsynsmyndigheter, kommissionen och tre nya europeiska tillsynsmyndigheter (*European Supervisory Authorities, ESA*): Europeiska

bankmyndigheten (*EBA*), Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (*ESMA*) och Försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (*EIOPA*). Dessutom inrättas en gemensam styrgrupp för dessa tillsynsmyndigheter för behandling av gemensamma frågor.

När det gäller finansmarknadens funktionssätt omfattar förslaget bl.a. reglering och tillsyn av hedgefonder, riskkapitalfonder och andra systemviktiga marknadsaktörer, nya kapitaltäckningsregler för bankerna, utveckling av derivatmarknadsregleringen, reglering av riskhantering och ersättningssystem och översyn av reglerna om marknadsmissbruk. Förslagen beskrivs närmare nedan.

Utvecklingen av EU:s finanstillsyn

Medlemsstaterna kunde enligt kommissionens förslag i slutet av året i Ekofinrådet enas om utvecklingen av tillsynen. Förslagen tas upp till behandling i Europaparlamentet under våren 2010. Målet är att tillsynsmyndigheterna enligt det nya ramverket ska inleda sin verksamhet vid början av 2011.

Europeiska systemriskrådet

Makrotillsynen utvecklas genom att ett separat organ, Europeiska systemriskrådet (*European Systemic Risk Board, ESRB*, nedan *systemriskrådet*), med ansvar för makrotillsynen över de finansiella marknaderna inrättas inom Europeiska centralbankssystemet. Systemriskrådet ska ansvara för makrotillsyn över det finansiella systemet på EU-nivå. Rådet ska ha till uppgift att förebygga uppkomsten och spridningen av systemrisker så att verksamheten på den inre marknaden inte störs och garantera att finanssektorn för sin del kan bidra till en stabil ekonomisk tillväxt. Vid behov ska rådet kunna utfärda rekommendationer eller varningar bland annat till medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna för hantering av påvisade risker. Systemrådet ska inte vara en självständig juridisk person och inte heller ha några rättsligt bindande befogenheter men i praktiken utöva ett

betydande inflytande över mottagarna av varningarna och rekommendationerna. Rådet ska stödjas av ett ständigt sekretariat vid Europeiska centralbanken.

Något motsvarande organ har inte funnits tidigare och inrättandet av Europeiska systemriskrådet kommer därför att avsevärt förbättra analysen av makrostabiliteten i det finansiella systemet i EU.

Europeiska tillsynsmyndigheter

Vid reformen ersätts de tre befintliga tillsynskommittéerna (CEBS, CEIOPS och CESR) med tre nya EU-tillsynsmyndigheter: en bankmyndighet, en försäkrings- och tjänstepensionsmyndighet och en värdepappers- och marknadsmyndighet. Tillsynsmyndigheterna ska var för sig ha status som juridisk person. De ska ta över de befintliga tillsynskommittéernas uppgifter, t.ex. tekniska råd till kommissionen. De kommer dessutom att få utökad behörighet till exempel att utarbeta förslag till tekniska standarder som kompletterar gemenskapslagstiftningen, medla mellan nationella tillsynsmyndigheter och anta beslut i krissituationer. Ytterligare ska de europeiska tillsynsmyndigheterna kunna tilldelas fullständiga tillsynsbefogenheter i vissa särskilda fall som specificeras i gemenskapslagstiftningen (tills vidare kreditvärderingsinstitut). För detta ändamål ska tillsynsmyndigheterna ha särskilt fastställda nödvändiga utrednings- och verkställighetsbefogenheter och befogenheter att ta ut tillsynsavgifter.

Myndigheterna ska kunna lägga fram förslag till bindande tekniska standarder inom områden som specificeras i gemenskapslagstiftningen. Standarderna ska antas av kommissionen genom förordningar eller beslut. De områden inom vilka standarder kan utarbetas fastställs i de respektive finansmarknadsdirektiven.

Om nationella tillsynsmyndigheter har meningsskiljaktigheter i frågor som de enligt gemenskapslagstiftningen ska samarbeta om, bör de europeiska tillsynsmyndigheterna bistå dem så att en gemensam överenskommelse kan nås. Förlikning bör ske inom en angiven tidsfrist. Om överenskommelse inte kan nås får de europeiska tillsynsmyndigheterna avgöra frågan. Tvistlösningsmekanismen får användas i situationer som specificeras i direktiven. För närvarande ser det ut som om tillämpningsområdet skulle bli snävt.

Krisbefogenheterna kan utövas endast om det föreligger en kris som allvarligt kan äventyra marknadens funktion och integritet eller stabiliteten i hela eller delar av det finansiella systemet. Beslut om att det föreligger en kris och att krisbefogenheter ska utövas fattas av Ekofinrådet. I krissituationer får de europeiska tillsynsmyndigheterna befogenhet att fatta enskilda beslut om krav på nationella tillsynsmyndigheter att vidta åtgärder enligt gemenskapslagstiftningen för att avvärja riskerna. Beslut som antagits av europeiska tillsynsmyndigheter

ska ha företräde framför varje tidigare beslut i samma ärende som antagits av nationella myndigheter.

I förslagen ingår en skyddsklausul, enligt vilken de europeiska tillsynsmyndigheterna ska sörja för att inga beslut som de antar efter att kommissionen fastslagit att en krissituation föreligger eller när de avgör tvister mellan de nationella myndigheterna på något sätt innebär intrång i medlemsstaternas finanspolitiska ansvarsområden.

De europeiska tillsynsmyndigheterna ska bidra till att främja arbetet i tillsynskollegier enligt gemenskapslagstiftningen, underlätta delegering av uppgifter och ansvar mellan nationella tillsynsmyndigheter och aktivt bygga upp en gemensam tillsynskultur. Dessutom ska de regelbundet göra kollegiala utvärderingar för att öka den inbördes överensstämmelsen mellan resultaten av tillsynen, svara för den allmänna samordningen mellan de behöriga myndigheterna, bedöma marknadsutvecklingen och utveckla kontakter med tillsynsmyndigheter i tredjeländer. De ska kunna yttra sig till Europaparlamentet, EU-rådet och Europeiska kommissionen om alla frågor inom sitt ansvarsområde.

De europeiska tillsynsmyndigheterna ska samarbeta med Europeiska systemriskrådet. Den myndighet som får en varning eller rekommendation riktad till sig ska bedöma i vilken utsträckning varningen eller rekommendationen påverkar dess utförande av sina uppgifter och besluta vilka åtgärder som ska vidtas. Vid behov ska de utöva de befogenheter som de tilldelats för att säkerställa att en uppföljning görs utan dröjsmål. Varje tillsynsmyndighet ska inrätta en samarbetsgrupp för samråd med intressenter på områden av betydelse för myndighetens utförande av sina uppgifter. De europeiska tillsynsmyndigheternas uppgifter har hittills delvis skötts av de europeiska tillsynskommittéerna. Men de nya myndigheterna får en mycket större roll. För det första grundar de sig direkt på EU-lagstiftning, vilket ökar deras påverkningsmöjligheter. För det andra har de mer långtgående befogenheter än de tidigare tillsynskommittéerna, särskilt i fråga om möjligheten att utarbeta bindande tekniska standarder och i vissa särskilda fall bindande avgöra tvister mellan de nationella myndigheterna. De har också större resurser för sin verksamhet, då en del av kostnaderna betalas från EU:s budget. Men samtidigt kommer också kostnaderna för de nationella tillsynsmyndigheterna att öka betydligt.

Europaparlamentets och rådets förordning om kreditvärderingsinstitut

Kommissionen lade i november 2008 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om kreditvärderingsinstitut. Förordningen antogs på hösten och trädde i kraft den 7 december 2009.

Kreditvärderingsinstituten ger oberoende omdömen om sannolikheten för fallissemang och förväntade förluster

när det gäller företag, statspapper och ett stort antal olika finansiella instrument. Dessa betyg använder sig bl.a. institutionella investerare av i sin investeringsverksamhet. Också i bankernas kapitaltäckningsanalys används kreditbetygen allmänt. De reglerades tidigare i första hand genom IOSCO:s (*International Organisation of Securities Commissions*) regler som byggde på frivillig tillämpning. Dessutom har CESR årligen utvärderat kreditvärderingsinstituten. Medlemsstaterna har sällan några nationella bestämmelser som uttryckligen gäller kreditvärderingsinstitut.

Kreditvärderingsinstituten bidrog väsentligt till finansskrisen eftersom de underskattade riskerna med de strukturerade kreditprodukterna och gav största delen av *subprimeprodukterna* höga kreditbetyg. Från första början byggde kreditbetygen alltför mycket på matematiska modeller. När marknadsläget försämrades misslyckades kreditvärderingsinstituten med att återspegla detta i sina betyg.

Regleringen av kreditvärderingsinstitut syftar till att förbättra hanteringen av intressekonflikter, öka kvaliteten på deras metoder och kreditbetyg och öka deras informationsskyldighet. Kreditvärderingsinstitut i EU ska ansöka om registrering och de ställs under myndighetstillsyn. Även om Finland inte har några verk samma kreditvärderingsinstitut enligt direktivet har regleringen betydelse särskilt för bankernas kapitaltäckningsanalys. Kreditbetygen påverkar bankernas kapitalkrav.

IFRS-regler om finansiella instrument ses över

Som ett led i översynen av regleringen till följd av finanskrisen beslutade IASB¹ att omarbota standarden om finansiella instrument i sin helhet. Syftet är att förenkla klassificeringen, värderingen och säkringsredovisningen av finansiella instrument. På våren överlämnades ett separat förslag om bortskrivning av finansiella tillgångar. I november gavs en ny standard IFRS 9 "Financial Instruments" ut. Den innehåller tills vidare endast ändringar som gäller klassificeringen och värderingen av finansiella instrument. I november överlämnades ändringsförslag om värdering och nedskrivning av finansiella tillgångar som ska redovisas till upplupet anskaffningsvärde. IASB kommer att lämna ett ändringsförslag om säkringsredovisning under första kvartalet 2010. Målet är att införa en säkringsredovisningsmetod. De europeiska noterade bolagen har inte kunnat tillämpa reglerna om klassificering och värdering i sina årsredovisningar för 2009 eftersom ändringen inte antogs av EU före årsskiftet. Bindande blir standarden i sin helhet från början av 2013.

IASB förenklar också reglerna om värdering till verkligt värde och harmoniserar dem med US GAAP. En egen standard om värdering till verkligt värde (Fair Value

Measurement Guidance) kommer att ges ut och till denna del ersätta reglerna i spridda standarder. Den slutliga standarden ges ut under tredje kvartalet 2010.

Förändringar på grund av fondföretagsdirektivet (UCITS)

De ändringar av fondföretagsdirektivet som antogs i juli speglas bl.a. i de förenklade fondprospekten som framöver ersätts av EU-harmoniserade basfakta. Dessa s.k. *Key Investor Documents* ska innehålla basfakta för investerare om bl.a. risker och kostnader.

Direktivet ger fondbolag möjlighet att förvalta investeringsfonder från en annan medlemsstat. Som motvikt till denna utvidgning av verksamhetsområdet ska fondbolagen framöver omfattas av motsvarande regler om organisation av verksamheten som värdepappersföretagen enligt MiFID-reglerna.

Bestämmelserna i det nya direktivet ska vara införlivade i nationell lagstiftning senast den 30 juni 2011. FI ger ut vägledning enligt direktivet till de delar som inte skrivs in i en förordning eller lagen om placeringsfonder.

Direktiv om alternativa investeringsfonder

Kommissionen överlämnade i april sitt förslag till direktiv om förvaltning av alternativa investeringsfonder. Genom direktivet kommer harmoniserade krav att införas för enheter som är verk samma inom förvaltning och organisation av alternativa investeringsfonder. Alternativa investeringsfonder är alla fonder som inte regleras genom fondföretagsdirektivet. Sådana fonder är hedgefonder, riskkapitalfonder (private equity), fastighetsfonder, råvarufonder, infrastrukturfonder och andra slag av institutionella fonder.

Det föreslagna direktivet syftar till att säkerställa att förvaltare av alternativa investeringsfonder omfattas av höga krav på insyn och officiell tillsyn inom hela EU. Direktivförslaget har gett upphov till politiska spänningar och meningsskiljaktigheter mellan medlemsstaterna om dess innehåll. Ett flertal viktiga marknadsaktörer anser att direktivförslaget går för långt.

Reglering av derivatmarknaden

Europeiska kommissionen föreslår nya regler för derivatmarknaden. En viktig målsättning är att förbättra hanteringen av motpartsrisker och operativa risker vid handel med derivat och förbättra marknadstillsynen och -genomlysningen. Kommissionen publicerade två meddelanden som tillsammans med inkomna synpunkter ska bilda stommen till kommissionens förslag till lagstiftning 2010.

1 International Accounting Standards Board.

Antagna och planerade ändringar av Basel II-direktiv

Kapitaltäckningsreglerna för banker och värdepappersföretag infördes i mars 2007. Redan tidigare hade det funnits behov att revidera och precisera reglerna t.ex. om stora exponeringar. Europeiska kommissionen inledde i slutet av 2007 arbetet med att omarbete de s.k. kapitaltäckningsdirektiven. Finanskrisen, som utlöstes på hösten 2008, ökade ytterligare behovet att se över reglerna.

Ändringarna genomförs i flera etapper. De första ändringarna av kapitaltäckningsdirektiven (CRD II) antogs den 6 maj. Ändringarna ska vara införlivade med nationell lagstiftning senast den 31 oktober 2010 och de träder i kraft den 31 december 2010. I juli lämnade kommissionen ännu ett förslag (CRD III) till ändringsdirektiv. Det är ännu under behandling i EU-organen, men om innehållet råder det politiskt samförstånd. Förslagen planeras träda i kraft i början av 2011. Om ytterligare ändringar (CRD IV) väntas kommissionen inleda ett offentligt samråd under första halvåret 2010. Innehållet i det direktivförslag som kommissionen ger 2010, eventuellt på hösten, kommer också att påverkas av kommissionens konsekvensanalys av förslagen. Ändringarna i kapitaltäckningsdirektiven träder i kraft 2012 och genomförs i Finland genom ny lagstiftning och regler som FI ger ut. Ändringarna av kapitaltäckningsdirektiven kommer att ha stor effekt på den verksamhet som bedrivs i företagen under tillsyn och bland annat på standarderna om beräkning av kapitaltäckningen.

De första antagna ändringarna (CRD II)

De första redan antagna ändringarna gäller främst samarbete vid tillsyn av gränsöverskridande banker och bankgrupper och tillsynen av filialer, regler om stora exponeringar, kapitalbas och s.k. hybridinstrument och vissa tekniska frågor i kapitaltäckningsberäkningen. På grund av den finanskris som utlöstes på hösten 2008 ingår också vissa kvalitativa kriterier för hanteringen av likviditetsrisk och skärpta krav på att värdepapperiserade tillgångar bl.a. ska medräknas i kapitalkraven.

Viktiga tillsynsfrågor är **nya riktlinjer för samarbetet vid tillsyn av gränsöverskridande bankgrupper och tillsynen av filialer**. Direktivförslagen ändrar visserligen inte ansvarsfördelningen mellan hemlands- och värdlandsmyndigheterna² i tillsynen, men i fråga om dotterbanker och filialer har direktivet tagit in begreppet systemviktig filial och artiklar om tillsynssamarbetet mellan hem- och värdlandsmyndigheterna. Det huvudsakliga ansvaret för tillsynen av filialer kommer även i fortsättningen att ligga på hemlandsmyndigheten, men

värdlandsmyndigheten får förstärkt rätt till information i tillsynen av systemviktiga filialer³ särskilt vid kriser men också i normala fall. Flera länder, inklusive Finland, betonade vid behandlingen av direktivförslaget värdlandsmyndighetens rätt att redan innan en krissituation uppstår delta i det konkreta tillsynsarbetet och i tillsynssamarbetsgruppernas möten.

Inrättandet av tillsynskollegier för gränsöverskridande bankgrupper blir framöver obligatoriskt. Olika länders tillsynsmyndigheter har möjlighet att delta i det gemensamma tillsynsarbetet i tillsynskollegiet under ledning av den hemlandsmyndighet som övervakar moderbolaget, dvs. den samordnande tillsynsmyndigheten. Den samordnande tillsynsmyndigheten har i princip rätt att besluta om vem som får delta i kollegiernas möten, men den samordnande myndigheten är också skyldig att på förhand informera kollegiets medlemmar om vilka ärenden som kommer att behandlas vid mötet och efter mötet om resultaten.

Den samordnande tillsynsmyndigheten har en viktig roll i tillsynen av gränsöverskridande bankgrupper. Den samordnande tillsynsmyndigheten samordnar bl.a. allt tillsynssamarbete, inrättar ett tillsynskollegium, fungerar som dess ordförande, beslutar om deltagarna i kollegiets möten och övervakar hela koncernens totala kapitaltäckningsgrad tillsammans med dotterbankernas tillsynsmyndigheter. Ansvarsfördelningen i tillsynen av enskilda dotterbanker (solo-tillsyn) har inte ändrats och tillsynsansvaret för rekapitaliseringen av dotterbanker har inte överförs till den samordnande tillsynsmyndigheten. Den samordnande tillsynsmyndigheten samordnar ändå processen för fastställande av kapitalbehovet (pelare 2) för koncernen och målet är att nå samförstånd mellan alla tillsynsmyndigheter om kapitalkravet för hela gruppen och ett eventuellt extra kapitalkrav.

Genom bestämmelser om stora exponeringar

begränsas kreditinstitutens exponeringar mot enskilda kunder eller grupper av kunder med inbördes anknytning (kundgrupper). Huvudregeln är fortfarande att exponeringarna inte får överskrida 25 % av institutets kapitalbas. De övriga kvantitativa begränsningarna (20 % och 800 %) slopades.

Också institutsexponeringar kommer framöver att omfattas av bestämmelserna om stora exponeringar oberoende av exponeringarnas löptid. De ska således i regel hanteras och rapporteras enligt samma regler som andra exponeringar. Enligt direktivet kan medlemsstaterna och de nationella tillsynsmyndigheterna tillåta vissa undantag från huvudregeln. Definitionen av kundgrupp

² Med hemlandsmyndighet avses den behöriga tillsynsmyndigheten i det land där en kreditinstitutskoncern med verksamhet i flera länder har sitt säte. Med värdlandsmyndighet avses den behöriga tillsynsmyndigheten i det land där det finns ett dotterbolag eller en filial till en gränsöverskridande kreditinstitutskoncern.

³ Med systemviktig filial avses enligt den preliminära definitionen sådana filialer som i värdlandet har antingen en tillräcklig marknadsandel (över 2 % av inlåningen), en stor inverkan på värdlandets betalnings- och avvecklingssystem eller någon annan stor betydelse i värdlandet mätt med antalet kunder.

har preciserats. Säkerheter som får medräknas i kapitaltäckningsanalysen kan framöver i högre grad också beaktas i hanteringen av stora exponeringar.

Bland annat definierar direktivet egenskaperna hos **hybridinstrument som får räknas in i primärkapital**, fastställer enhetliga beloppsgränser för s.k. innovativa och icke-innovativa hybridinstrument⁴ och inför övergångsbestämmelser för att begränsa de nya reglernas effekter på finansmarknaden. Genom FI:s ställningstagande av den 16 januari infördes kapitaltäckningsdirektivets beloppsgränser för hybridinstrument. Efter ställningstagandet får hybridkapital på vissa villkor räknas in i primärkapital till högst 50 % av primärkapitalet.

I fråga om likviditetsrisk innehåller direktivet i nuläget kvalitativa kriterier för hantering av kreditrisk. Der speglar nya internationella rekommendationer om bland annat likviditetsstrategi, identifiering, mätning och övervakning av likviditetsrisker, riskreducering, en reserv av likvida tillgångar som är ständigt tillgängliga, eventuella begränsningar för fri överföring av tillgångar, stresstester, rapportering till ledningen och kontinuitetsplaner. Diskussionerna om beloppsmässiga begränsningar av likviditetsrisk pågår för närvarande i olika internationella arbetsgrupper och Europeiska kommissionen.

Ändringar under behandling (CRD III)

Europeiska kommissionen publicerade den 13 juli 2009 ett nytt förslag till ändringar av kapitaltäckningsdirektiven. Ändringsförslagen innehåller riktlinjer för ersättningssystem och relaterade tillsynsåtgärder, nya regler för beräkning av kapitalkrav för handelslagret, återvärdepapperisering och ökade informationskrav för värdepapperiseringen.

Förslagen har behandlats i EU-organ under hösten och ändringarna beräknas träda i kraft 2011.

Syftet med direktivförslaget är att **skärpa kapitalkraven för handelslagret** och införa enhetliga kapitalkrav för positioner i värdepapperiseringar i handelslagret och i finansieringsverksamheten. Finanskrisen blottade brister i de interna modellerna för beräkning av kapitalkrav för handelslagret, då det visade sig att modellernas antaganden om storleken av potentiella förluster är otillräckliga i stressituationer. Också kapitalkraven för aktieinvesteringar i handelslagret enligt internmetoden har visat sig vara otillräckliga för att täcka de faktiska riskerna. Kraven på den information som enligt direktivförslaget ska lämnas om värdepapperiseringspositioner förbättrar investerarnas ställning och gör det möjligt för

⁴ Med hybridinstrument avses kapitalinstrument som innehåller drag av både eget och främmande kapital. Med icke-innovativa hybridinstrument avses instrument med villkor som möjliggör förtida återbetalning. Med innovativa hybridinstrument avses instrument med villkor som dessutom möjliggör en räntehöjning under löptiden eller innehåller andra incitament för emittenten att återköpa.

dem att bilda sig en mer täckande uppfattning om institutens riskpositioner.

Bankers och andra finansiella företags **ersättnings-system** som bygger på kortsiktig avkastning och som uppmuntrar till risktagande har för sin del bidragit till många stora multinationella företags problem och till finanskrisen. Enligt kommissionens direktivförslag ska banker och värdepappersföretag ha ett ersättningssystem som är förenlig med och främjar en sund och effektiv riskhantering. Dessa principer gäller inte enbart ersättningar till ledande befattningshavare utan alla personalkategorier. Huvudprinciperna gäller långsiktiga mål, öppenhet, insyn och tydlighet, styrning med avseende på tillsyn och beslutsfattande, resultatmätning och ersättningsformer.

Ikraftträdandet av direktivet innebär att företagen under FI:s tillsyn i grunden bör se över sina ersättningssystem och jämföra dem med bestämmelserna i direktivet. Många av företagen under FI:s tillsyn måste precisera sina ersättningssystem, fästa större vikt vid långsiktiga resultat och på att riskerna med ersättningssystemen identifieras, analyseras och systematiskt kontrolleras och att ersättningssystemen offentliggörs i tillräcklig utsträckning.

Redan före direktivändringen hade Europeiska kommissionen, CEBS och CEIOPS tagit fram regler och rekommendationer om ersättningssystemen i finansiella företag. Syftet är att utmönstra sådana drag i ersättningssystemen som ökar risktagandet i företagen och är ägnade att försvaga företagens eller rentav hela marknadens stabilitet.

De nya rekommendationerna innebär att också företagen under FI:s tillsyn i grunden bör se över sina ersättningsprinciper.

Många av företagen måste hädanefter lägga allt större vikt vid att ersättningssystemets risker systematiskt identifieras, analyseras och kontrolleras och ersättningsprinciperna offentliggörs i tillräcklig utsträckning. FI gav i februari 2010 ut ett ställningstagande om ersättningssystem.

Enligt ställningstagandet är de viktigaste principerna i rekommendationerna om ersättningssystem följande:

- Företaget bör ha en av styrelsen fastställd ersättningspolicy som är förenlig med god och effektiv riskhantering och inte uppmuntrar till överdrivet risktagande. Ersättningspolicyen bör överensstämma med företagets affärsstrategi.
- Ersättningspolicyen bör gälla hela personalen. Rekommendationerna i ställningstagandet bör följas i synnerhet när det gäller ersättningar till verkställande direktörer.

tören och andra personer vars verksamhet har en betydande inverkan på företagets risker.

- Om en betydande rörlig del av en ersättning ska betalas ut, bör betalningen senareläggas med minst tre år.
- Resultatbaserade ersättningssystem bör bygga på en övergripande resultatbedömning av individen, den berörda affärsenheten och företagets totala resultat.
- Resultatbedömningen bör ingå i en flerårig ram, och vid utbetalning av ersättning bör företagets affärscykel beaktas.
- Faktiska kapital- och likviditetskostnader bör beaktas i ersättningsprinciperna.
- I stora företag bör en ersättningskommitté bildas.
- Företaget bör ha en oberoende tillsyn av ersättningspolicyns funktion och genomförande.
- Företagen bör lämna väsentlig information om ersättningspolicyn på ett tydligt sätt.

Ytterligare ändringar av kapitaltäckningsdirektiven planeras (bl.a. CRD IV)

Europeiska kommissionen skickade i juli ut ett nytt arbetsdokument på remiss om ytterligare ändringar av kapitaltäckningsdirektiven. Arbetsdokumentet omfattade främst förslag om dynamiska kapitalavsättningar, högre kapitalkrav för bolån i utländsk valuta och slopande av nationella valmöjligheter.

I arbetsdokumentet ingick inte något förslag om förebyggande av en okontrollerad balansräkningstillväxt (leverage ratio och core funding ratio) som varit föremål för livliga diskussioner under våren och sommaren i olika arbetsgrupper och med företagen under tillsyn.

Europeiska kommissionen har skjutit upp sitt förslag till ytterligare ändringar till 2010. Baselkommittén analyserade behovet av att se över kapitaltäckningsreglerna på global nivå och skickade ut sina egna förslag på remiss i december. Behandlingen av bägge förslagen fortsätter 2010.

Även efter dessa ändringar ska reformarbetet fortsätta. Under hösten diskuterades under ledning av Europeiska kommissionen och i andra internationella arbetsgrupper preliminärt frågor om kapitalets storlek och kvalitet, kvantitativa begränsningar av likviditetsrisker, minskning av procyklikaliteten och relaterade kapitalbuffertar och behandlingen av systemviktiga finansinstitut.

Förberedelser för införande av Solvens II

Europaparlamentet antog det s.k. Solvens II-direktivet i april. Genom direktivet uppdateras bestämmelserna om liv-, skade- och återförsäkringsbolag och sammanställs flera direktiv om försäkringsverksamhet till ett enda direktiv. Målet är en harmoniserad, övergripande och riskrelaterad solvensordning som främjar konkurrensen inom EU, en effektiv kapitalplanering och företagens egen riskhantering och effektiviserar därigenom skyddet för de försäkrades intressen. Direktivet avses träda i kraft i oktober av 2012.

I den nya försäkringsbolagslagen som trädde i kraft 2008 överensstämmer reglerna om proaktiv tillsyn över livförsäkringsbolag i stort sett med Solvens II. De nya reglerna ändrar inte på de egentliga solvenskraven som grundar sig på EU-direktiven utan den proaktiva tillsynen syftar till att öka effektiviteten och genomsynligheten i tillsynen och göra det möjligt för tillsynsmyndigheten att ingripa i tillräckligt god tid om försäkringsbolagets finansiella ställning försvagas.

FI skickade i slutet av året ut en enkät till branschaktörerna om deras förberedelser för den nya solvenslagstiftningen. Enkäten visar att förberedelserna har kommit i gång och fortsätter i genomsnitt på en tillfredsställande nivå inom alla delområden. Men det finns betydande skillnader mellan olika bolag och delområden.

Social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt en arbetsgrupp för att genomföra Solvens II-direktivet i den nationella lagstiftningen. FI medverkar i ledningsgruppen och samtliga fyra arbetsgrupper. Arbetsgruppens mandat löper ut den 31 december 2011.

Ändringar i andra regelverk

Solvensreglerna för de privata sektorernas arbetspensionssystem ses över

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte i maj en arbetsgrupp för att undersöka behovet av att se över solvensreglerna för de privata sektorernas pensionssystem. Arbetsgruppens mandat löper ut den 31 mars 2010.

Arbetsgruppens målsättning är att bestämmelserna för pensionsanstaltarnas placeringar ska medverka till att behovet att höja arbetspensionsavgiften kan hållas så lågt som möjligt. Reglerna ska hindra arbetspensionsanstalterna att ta alltför stora risker men ska ändå inte onödigt begränsa risktagandet ens under ogynnsamma förhållandena.

Totalreformen av värdepappersmarknadslagen inleddes

Finansministeriet tillsatte i februari en arbetsgrupp att bereda en totalreform av värdepappersmarknads-

lagstiftningen. Arbetsgruppen har mandat till utgången av 2010. Behovet av en översyn beror på att värdepapperslagstiftningen på grund av införandet av EU-direktiv under de senaste åren har delreviderats vid ett flertal gånger, vilket har gjort lagstiftningen mindre överskådlig.

Syftet med reformen är att säkerställa att värdepappersmarknadslagstiftningen är fungerande, tydlig och begriplig. Lagstiftningen ska också främja konkurrenskraften hos den finländska marknaden. Det är viktigt att undvika konkurrenskraftsförsvagande skillnader mot reglerna i sådana EU-länder som är viktiga för marknaden. Målet är också att lagstiftningen ska trygga tillgången till väl fungerande investeringstjänster i en situation där tjänster allt oftare tillhandahålls av utländska aktörer. Att säkerställa att tillsynen över värdepappersmarknaden är effektiv och påföljderna för olagligt förfarande är ändamålsenliga och effektiva hör också till målsättningarna.

Arbetsgruppen har till uppgift att bereda förslag till en ny värdepappersmarknadslag och förslag till ändringar av lagstiftningen om clearing och avveckling av värdepappersaffärer och förvaltning av värdepapper. Arbetsgruppen ska också bereda förslag till ändringar i lagstiftningen om indirekt värdepappersförvaltning (flerstegsförvaltning), dock så att ägarregistrering fortfarande ska vara ett alternativ till flestegssystemet.

Ägarregistrering och flestegsmodell

- Ägarregistrering = Finländska värdepapper som ägs av en finländsk investerare registreras på investerarens värdeandelskonto i värdepapperscentralen (centralt register).
- Flestegsmodell = Depåhållaren (ofta en bank) för bok över den finländska investerarens värdepappersinnehav i sina egna register, inte i värdepapperscentralen.
- Flestegsmodellen kan när det gäller finländska värdepapper för närvarande användas endast för utländska investerare (förvaltarregistrering). För finländska investerare används flestegsmodellen för utländska värdepapper.

Arbetsgruppen har också till uppgift att bedöma hur effektiv den nuvarande regleringshierarkin är (lag, finansministeriets förordningar, FI:s standarder) och utvärdera möjligheterna att öka självregleringen på värdepappersmarknaden. Arbetsgruppen ska ytterligare analysera hur ändamålsenliga och effektiva påföljderna för försummelser av skyldigheter enligt värdepappersmarknadslagstiftningen är och eventuella brister i investerarskyddet.

En särskild utmaning för arbetsgruppen i det fortsatta arbetet är de många lagstiftningsprojekt som inletts på grund av finanskrisen och som i en nära framtid kommer att leda till stora förändringar och kompletteringar av EU:s regelverk.

Som ett separat ärende behandlade arbetsgruppen förslagen till ändringar av lagarna om värdepappersclearing med anledning av NASDAQ OMX Helsingfors Oy (Helsingforsbörsen) infört central motpartsclearing. Regeringens proposition överlämnades till riksdagen i oktober. Lagen antogs den 10 december och trädde i kraft vid början av februari 2010. Enligt den nya lagstiftningen ska utländska clearingorganisationer som anlitas av en finländsk marknadsplats beviljas tillstånd av finansministeriet innan de kan börja cleara transaktioner som genomförs på marknadsplatsen. FI utövar tillsyn över den utländska clearingorganisationen i samråd med hemstatens tillsynsmyndighet.

Tjänster för långsiktigt sparande får tillhandahållas av finländska och utländska inlåningsbanker, värdepappersföretag och fondbolag

Riksdagen antog den 4 december en lag som ger tillgång till nya alternativ för pensionssparande. Genom lagen om bundet långsiktigt sparande får konsumenterna från och med 2010 nya alternativ till pensionsförsäkringar för komplettering av sitt pensionsskydd. Sparavtal får ingås av inlåningsbanker, värdepappersföretag och fondbolag och med dem jämförbara utländska tjänsteleverantörer med verksamhet i Finland. Besparingar som placeras på sparkonto för långsiktigt sparande är avdragsgilla på samma villkor som premierna för frivilliga individuella pensionsförsäkringar.

Tjänsteleverantörerna ska lämna in en anmälan till FI senast en månad innan de börjar tillhandahålla tjänster för långsiktigt sparande. I lagen finns en tre månaders övergångsbestämmelse. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2010, men företagen kan börja erbjuda kunderna spartjänster tidigast i april 2010. Lagen ger FI befogenhet att meddela föreskrifter om innehållet i den anmälan som tjänsteleverantörer ska lämna in innan de inleder verksamhet enligt lagen. FI deltog i beredningen av lagstiftningen och beredde sig på att ta emot förhandsanmälningar om tillhandahållande av produkter för långsiktigt sparande. FI undersökte behoven av system, informationsskyldighet och kundupplysning i samband med dessa tjänster.

Nya tillsynsobjekt till följd av betaltjänstdirektivet

Europaparlamentet och rådet antog betaltjänstdirektivet den 13 november 2007. Direktivet föreslås sättas i kraft i Finland genom två separata lagar: lag om betalningsinstitut och betaltjänstlag. Lagarna träder sannolikt i kraft under våren 2010.

Syftet med direktivet är att skapa enhetliga ramar för tillhandahållandet av betaltjänster i EU. Tillhandahållandet av betaltjänster blir tillståndspliktigt. Direktivet innehåller bestämmelser även om informationsskyldighet och uppföranderegler för tillhandahållare av betaltjänster. Ändringarna kommer att speglas i tillsynsmyndighetens normgivning.

De nya uppförandereglerna i direktivet har betydande konsekvenser för företag som redan nu står under tillsyn. I sig behöver kreditinstituten inte något nytt verksamhetstillstånd för tillhandahållande av betaltjänster. De behöver inte heller söka ändring av gällande tillstånd.

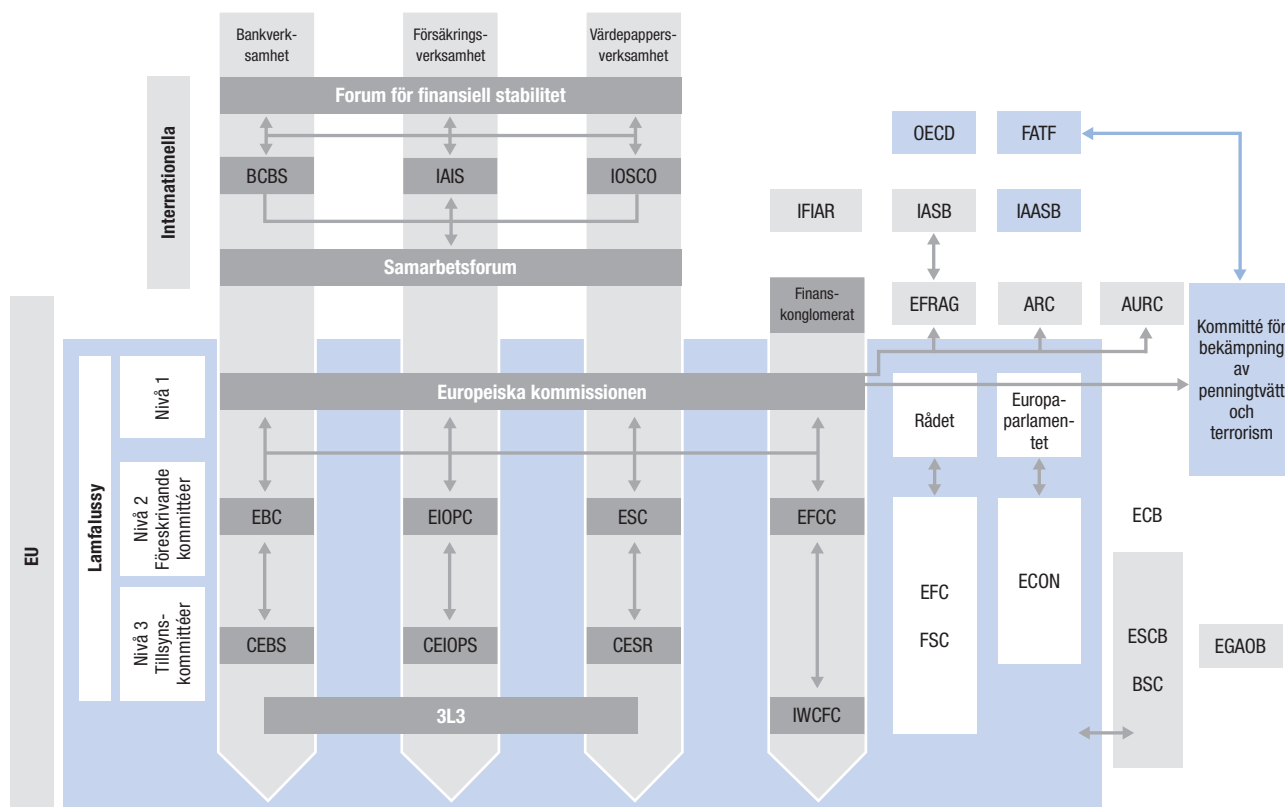
Nya tillsynsobjekt blir nästan alla företag som tillhandahåller betaltjänster och som efter att lagen trätt i kraft måste ha verksamhetstillstånd för betalningsinstitut. Begreppet tillståndspliktiga betaltjänster är vidsträckt och täcker bl.a. alla traditionella gireringar och direktdebiteringar men också bland annat penningöverföringar (*money remittance*) och betaltjänster med olika tekniska hjälpmedel (t.ex. betalningar med mobiltelefon).

Planläggningen av den nya föreskriftssamlingen påbörjades

För närvarande baserar sig FI:s regelgivning på gamla Finansinspektionens standarder och Försäkringsinspektionens föreskrifter och anvisningar som med stöd av övergångsbestämmelsen i lagen om Finansinspektionen gäller som sådana. De kommer att sammanställas till en föreskriftssamling.

FI inledde reformarbetet genom att skicka ut en remiss om den nya föreskriftssamlingens struktur. Remissrundan avslutades i oktober och besvarades av 18 företag. Utgående från de önskemål som kom in tar FI fram ett konkret förslag till struktur för den nya föreskriftssamlingen. FI:s förslag skickas ut på remiss i början av 2010. Den slutliga strukturen fastställs utifrån remissvaren före sommaren 2010. Därefter omarbetas de enskilda föreskrifterna och anvisningarna.

EU och internationella kommittéer

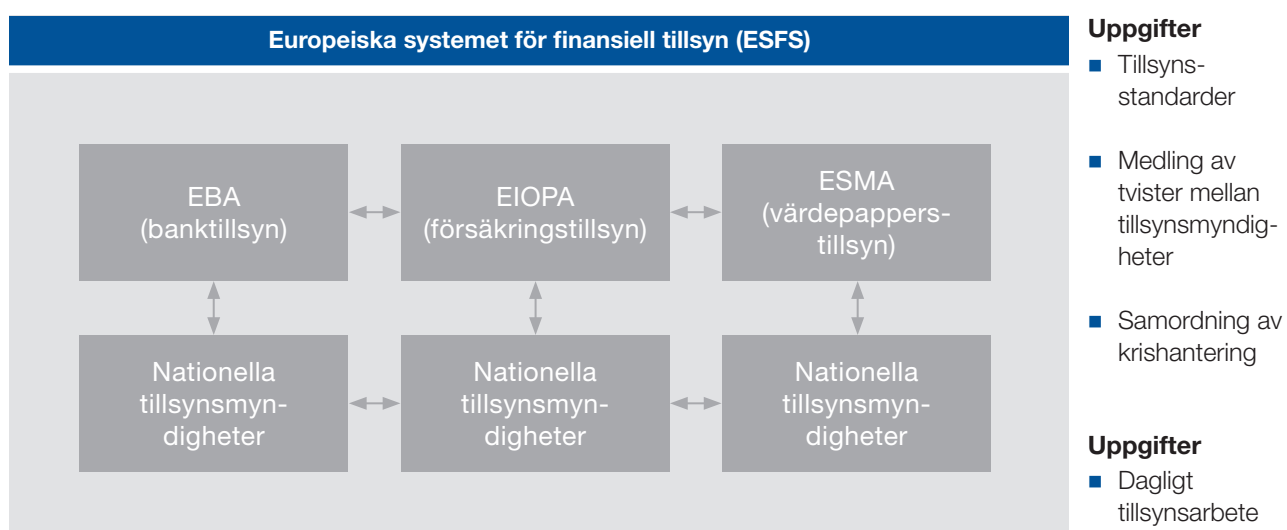
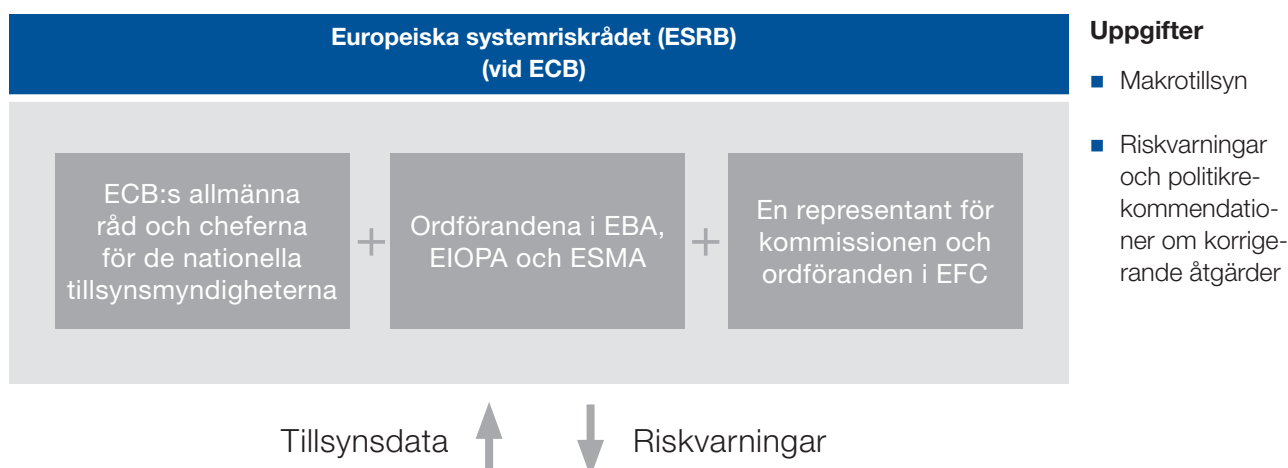
- ARC** Accounting Regulatory Committee
- AURC** Audit Regulatory Committee
- BCBS** Basel Committee on Banking Supervision
- BSC** Banking Supervision Committee
- CEBS** Committee of European Banking Supervisors
- CEIOPS** Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors
- CESR** Committee of European Securities Regulators
- EBC** European Banking Committee
- ECB** European Central Bank
- ECON** Committee on Economic and Monetary Affairs
- EFC** Economic and Financial Committee
- EFCC** European Financial Conglomerates Committee
- EFRAG** European Financial Reporting Advisory Group

- EGAOB** European Group of Auditors' Oversight Bodies
- EIOPC** European Insurance and Occupational Pension Committee
- ESC** European Securities Committee
- ESCB** European System of Central Banks
- FATF** Financial Action Task Force of Money Laundering
- FSC** Financial Services Committee
- IAASB** International Auditing Assurance Standards Board
- IFIAR** International Forum of Independent Audit Regulators
- IOSCO** International Organization of Securities Commission
- IWCFC** Interim Working Committee on Financial Conglomerates
- OECD** Organisation for Economic Co-operation and Development

Källa: Finansinspektionen.

Framtida finansiell tillsynsstruktur inom EU

EBA European Banking Authority, Europeiska bankmyndigheten
EIOPA European Insurance and Occupational Pensions Authority, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten
ECB Europeiska centralbanken
ESFS European System of Financial Supervisors, Europeiska systemet för finansiell tillsyn

ESMA European Securities Market Authority, Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten
ESRB European Systemic Risk Board, Europeiska systemriskrådet

Källa: Finansinspektionen.

Antal tillsynsobjekt och andra avgiftsskyldiga¹

Avgiftsskyldiga	31.12.2009
Kreditinstitut	352
Värdepappersföretag	59
Fondbolag	33
Värdepappersemittenter	142
Fondbörs, clearingorganisation	1
Värdepapperscentral	1
Övriga avgiftsskyldiga i finanssektorn	22
FINANSSEKTORN TOTALT	610

Avgiftsskyldiga	31.12.2009
Livförsäkringsbolag	13
Skadeförsäkringsbolag	21
Arbetspensionsförsäkringsbolag	7
Arbetslöshetskassor	36
Pensionsstiftelser och -kassor	77
Sjukkassor och andra försäkringskassor	149
Försäkringsföreningar	88
Försäkringsmäklare	62
Offentliga sektorns pensionsfonder	3
Övriga avgiftsskyldiga i försäkringssektorn	45
FÖRSÄKRINGSSEKTORN TOTALT	501

AVGIFTSSKYLDIGA TOTALT	1 111
-------------------------------	--------------

¹ FI övervakar också bl.a. försäkringsombud och anmälningskyldiga insynspersoner.

Tillsyns- och åtgärdsavgifter 2009

Siffrorna är varken granskade av revisor eller fastställda.

Verksamhetskostnader och finansiering 2009, 1 000 euro

	Utfall 2009	Finansiering	
Personalkostnader	17 620	Tillsynsavgifter	24 092
Personalrelaterade kostnader	824	Åtgärdsavgifter	989
Övriga kostnader	3 541	Övriga inkomster	34
▪ Tjänster	707	Finlands Banks finansieringsandel på 5 % av kostnaderna	1 226
▪ Fastighetskostnader	2 301	Överskott från föregående år	1 097
▪ Övriga kostnader	533	Överskott överfört i ny räkning	-2 909
Avskrivningar	124		
Tjänster från Finlands Bank	2 420		
SUMMA KOSTNADER	24 529	SUMMA FINANSIERING	24 529

Lagbestämda tillsynsavgifter, 1 000 euro

Avgiftsskyldiga	2009
Kreditinstitut	11 834
Värdepappersföretag	1 074
Fondbolag	1 076
Värdepappersemitter	2 367
Fondbörs, clearingorganisation	664
Värdepapperscentral	260
Övriga avgiftsskyldiga i finanssektorn	103
FINANSSEKTORN TOTALT	17 378
Livförsäkringsbolag	983
Skadeförsäkringsbolag	1 401
Arbetspensionsförsäkringsbolag	1 920
Arbetslöshetskassor	1 078
Pensionsstiftelser och -kassor	393
Sjukkassor och andra försäkringskassor	130
Försäkringsföreningar	127
Försäkringsmäklare	97
Offentliga sektorns pensionsfonder	423
Övriga avgiftsskyldiga i försäkringssektorn	162
FÖSÄKRINGSSEKTORN TOTALT	6 714
Avgiftsskyldiga totalt	24 092

Åtgärdsavgifter, 1 000 euro

Avgiftsskyldiga	2009
Kreditinstitut	124
Värdepappersföretag	84
Fondbolag	202
Värdepappersemitter	195
Övriga avgiftsskyldiga i finanssektorn	8
FINANSSEKTORN TOTALT	613
Försäkringsbolag ¹	55
Arbetslöshetskassor	15
Pensionsstiftelser och -kassor	26
Sjukkassor och andra försäkringskassor	29
Försäkringsföreningar	24
Försäkringsförmedlare ²	220
Övriga avgiftsskyldiga i försäkringssektorn	7
FÖSÄKRINGSSEKTORN TOTALT	376
Avgiftsskyldiga totalt	989

1 Liv-, skade- och arbetspensionsförsäkringsbolag.
2 Försäkringsmäklare och -ombud.

Förkortningar

ArPL, lag om pension för arbetstagare

CCP, Central Counter Party, central motpart

CEBS, The Committee of European Banking Supervisors, Europeiska banktillsynskommittén

CEIOPS, The Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors, Europeiska tillsynskommittén för försäkringar och tjänstepensioner

CESR, The Committee of European Securities Regulators, Europeiska värdepapperstillsynskommittén

CESR-Fin, Operational group on Financial Reporting, permanent grupp för finansiell rapportering

ECB, Europeiska centralbanken

EECS, European Enforcers Coordination Sessions

EFC, Economic and Financial Committee, Ekonomiska och finansiella kommittén (EFK)

EKOFINRÅDET, The Economic and Financial Affairs Council (ECOFIN), finans- och ekonomiministerrådet

EMU, Ekonomiska och monetära unionen

FATF, Financial Action Task Force on Money Laundering, arbetsgrupp för finansiella åtgärder mot penningtvätt

IASB, International Accounting Standards Board

IFRS, International Financial Reporting Standards, internationella redovisningsstandarder

IMF, International Monetary Fund, Internationella valutafonden

IOSCO, International Organisation of Securities Commissions, internationell organisation för värdepapperstillsyn

IRB, Internal Ratings Based Approach, metod baserad på intern riskklassificering

IRDS, **CESR**:s centrala instrumentdatabas

MiFID, Markets in Financial Instrument Directive, direktiv om marknader för finansiella instrument

OTC, Over the Counter, icke standardiserad handel i aktier eller derivatinstrument

SEPA, Single Euro Payments Area, gemensamt eurobetalningsområde

TREM, CESR:s system för utbyte av transaktionsrapporter

UCITS, Undertaking for collective investments in transferable securities, fondföretag enligt direktivet om företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper

US GAAP, United States Generally Accepted Accounting Principles, USA:s redovisningsregler

EU-direktiv och direktivförslag i verksamhetsberättelsen

MiFID: Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (omarbetning)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (omarbetning) med ändringar

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (omarbetning) med ändringar

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/87/EG av den 16 december 2002 om extra tillsyn över kreditinstitut, försäkringsföretag och värdepappersföretag i ett finansiellt konglomerat

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (omarbetning)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/64/EG av den 13 november 2007 om betaltjänster på den inre marknaden

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG av den 28 januari 2003 om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (marknadsmissbruk)

Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1998/26/EG, 2002/87/EG, 2003/6/EG, 2003/41/EG, 2003/71/EG, 2004/39/EG, 2004/109/EG, 2005/60/EG, 2006/48/EG, 2006/49/EG och 2009/65/EG med avseende på befogenheterna för Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (direktivet om befogenheter för EU-tillsynsmyndigheter)

Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om förvaltning av alternativa investeringsfonder, KOM(2009) 207 slutlig

Nordiska tillsynsmyndigheter

- Finansinspektionen, Sverige, www.fi.se
- Finanstilsynet, Norge, www.finanstilsynet.no
- Finanstilsynet, Danmark, www.finanstilsynet.dk
- Fjármálaeftirlitið, Island, www.fme.is

Redaktionsråd

Terhi Lambert-Karjalainen, ordförande
Sampo Alhonsuo
Virpi Haaramo
Niina Jussila
Timo Peltonen
Risto Poikajärvi
Jari Virta
Hanna Niemi, sekreterare

Artiklar

Eeva Granskog och Tero Oikarinen
Teija Korpiaho
Vesa Hänninen

Layout

Recommended Finland Oy

Foto

Pekka Kiirala

Ombrytning

Risto Kokko, ROKdesign

Finansinspektionen

Snellmangatan 6 och Mikaelsgatan 8, PB 103, 00101 Helsingfors

Växel 010 831 51 • Fax 010 831 5328

www.finansinspektionen.fi